

JIHOČESKÁ UNIVERZITA

Pedagogická fakulta

Katedra geografie

**Analýza stavu ekologického zemědělství
v České republice
a
v Jihočeském kraji**

Michaela Krpalová

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková

České Budějovice, 2010

ANOTAČNÍ LIST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor: Michaela Krpalová

Katedra: geografie

Studijní program: Geografie

Studijní obor: Geografie pro veřejnou správu

Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková

Název: Analýza stavu ekologického zemědělství v České republice – případová studie
Jihočeského kraje

Druh práce: bakalářská práce

Rok odevzdání: 2010

Počet stran: 57

Anotace

Předkládaná práce se zabývá analýzou stavu ekologického zemědělství v České republice. Součástí práce je případová studie Jihočeského kraje, která spočívá ve vyhodnocení dotazníkového šetření realizovaného mezi ekologickými farmáři Jihočeského kraje a ve zpracování dat o ekologické produkci za sledované území, jakož i ve vyhotovení mapového výstupu o rozmístění ekologických farem na území Jihočeského kraje.

Úvodní část práce tvoří cíle, rešerše literatury a metodika zpracování. Následující text shrnuje základní charakteristiku ekologického zemědělství na území ČR (historie, vývoj, legislativa, ...). Vlastní přínos práce spočívá v kapitolách věnovaných analýze EZ za Jihočeský kraj. Závěrem se práce orientuje na návrh optimalizace stavu EZ jak v kontextu republikovém, tak s ohledem na Jihočeský kraj.

Abstract

The bachelor thesis analyses the state of ecological agriculture in the Czech Republic. In part it is a case study which consists of evaluating a questionnaire survey completed by farmers of the South Bohemia region. Further, it consists of processed ecological production data of in the region observed. The thesis also includes a mapped output displaying the placement of ecological farms in the region of South Bohemia.

The initial part consists of goals, literature research and processing methodology. It then sums up the basic characteristics of ecological agriculture in the Czech Republic, from the point of view of factors such as history, development, legislation etc. The actual contribution of this bachelor thesis is to be found in the chapters dedicated to the analysis of ecological agriculture in the region of South Bohemia. The aim of its final part is to propose the agricultural optimization in the Czech Republic, as well as in the region of South Bohemia.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, respektive, že vznikla za spolupráce s vedoucí bakalářské práce a také s využitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

V Českých Budějovicích

Podpis

Prohlašuji, že v souladu s § 47 odst. b) zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích

Podpis

Poděkování

Děkuji slečně Mgr. Petře Karvánkové za odborné vedení práce a čas, který mi věnovala při konzultacích. Mé poděkování patří též všem organizacím činným v ekologickém zemědělství, jež mi poskytly potřebné informace. Zejména bych chtěla zmínit paní Ing. Ivanu Darmovzalovou z ÚZEI, která mi zprostředkovala data vztahující se k Jihočeskému kraji.

Svůj dík musím vyjádřit i všem ekologickým farmářům, se kterými jsem se během příprav této bakalářské práce setkala, a kteří mi vedle svého osobního času poskytli i cenné praktické informace, o nichž se literární zdroje nezmiňují.

Závěrem směřuji své poděkování mé rodině, která mne podporovala nejen při psaní této závěrečné práce, ale i v průběhu mého celého studia na JU.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BTPM – bez tržní produkce mléka (chov skotu)

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

EHS – Evropské hospodářské společenství

ES – Evropské společenství

EU – Evropská unie

EZ – ekologické zemědělství

FO – fyzická osoba

IFOAM – International Federation of Organic Agriculture Movements

GMO – geneticky modifikované organizmy

JU – Jihočeská univerzita

JZD – jednotné zemědělské družstvo

KEZ – Kontrola ekologického zemědělství

KN – katastr nemovitostí

MZe – Ministerstvo zemědělství ČR

MŽP – Ministerstvo životního prostředí ČR

OP – orná půda

ORP – obec s rozšířenou působností

PO – právnická osoba

SWOT – Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats

SZIF – Státní zemědělský intervenční fond

TK – trvalé kultury

TTP – trvalé travní porosty

ÚZPI – Ústav zemědělských a potravinářských informací

ÚZEI – Ústav zemědělské ekonomiky a informací

VÚZE – Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky

ZD – zemědělské družstvo

ZF – zemědělská fakulta

ZPF – zemědělský půdní fond

OBSAH

1. ÚVOD	10
2. REŠERŠE LITERATURY	12
3. METODIKA	15
4. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA STAVU EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE	19
4.1. Historie vzniku ekologického zemědělství v ČR.....	19
4.2. Vývoj ekologického zemědělství v ČR	20
4.3. Legislativa.....	23
4.4. Základní pojmy, obecné cíle a zásady EZ	25
4.5. Zásady pěstování rostlin	27
4.6. Zásady chovu zvířat	28
4.7. Postup pro registraci ekologicky hospodařícího podniku.....	30
4.8. Označování bioproduktů a biopotravin.....	31
4.9. Kontrolní systém.....	32
4.10. Dovoz biopotravin ze třetích zemí.....	35
4.11. Dotace	36
4.12. Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010.....	38
5. ANALÝZA STAVU EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V RÁMCI JIHOČESKÉHO KRAJE.....	43
5.1. Základní charakteristika ekologického zemědělství Jihočeského kraje	43
5.2. Zhodnocení výsledků dotazníkového šetření.....	45
5.3. Návrh optimalizace stavu EZ.....	51
6. ZÁVĚR	53
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	55
8. PŘÍLOHY	57

1. ÚVOD

„Ekologické zemědělství je moderní formou obhospodařování půdy bez používání chemických vstupů s nepříznivými dopady na životní prostředí, zdraví lidí a zdraví hospodářských zvířat. Tento zemědělský produkční systém, který umožňuje produkovat vysoce kvalitní potraviny, je nedílnou součástí agrární politiky ČR.“^[1]

Termín „ekologické zemědělství“ či označení „BIO“ jsou v dnešní české společnosti známy snad již téměř každému. Obchodní řetězce lákají na „širokou“ nabídku bioproduktů, webové stránky se zaplňují inzeráty upozorňujícími na možnost relaxačních pobytů na ekofarmách, novinové titulky se zabývají státní dotační politikou tohoto alternativního způsobu hospodaření. „BIO“ se stává fenoménem současnosti.

Tato práce si klade za cíl shrnout dostupné informace o ekologickém zemědělství v České republice, zaměřit se na jeho hlavní rysy a vytvořit text, který srozumitelnou formou bude schopen každému jasně vysvětlit, v čem ekologické zemědělství vlastně spočívá. Vždyť ať už si to uvědomujeme, nebo ne, zájem lidí o alternativní způsoby života, pocit společenské odpovědnosti a snaha obyčejných lidí o zlepšení životních podmínek nejen svých vlastních, ale i lidí dalších, jakož i zvířat, je významnou pozitivní charakteristikou regionu, v němž k něčemu takovému dochází. Návrat k přírodě pro přírodu samotnou se sice může v jedenadvacátém století jevit lehce naivně, utopisticky a absolutně nemoderně, ale moudrým hlavám se jeví přirozeně nevyhnutelný.

Neměla jsem a nemám ambice tvořit stoprocentně vědeckou práci. Nejsem ekolog, agroekolog, ani zemědělec. Jsem jen člověk, který se zajímá o život. Člověk, který chce chránit zbytky přírody a přispět k její revitalizaci. Člověk, který přemýšlí o tom, co jí, čím si myje vlasy, co si obléká a také nad tím, odkud to pochází. Člověk, jenž si váží půdy, nikdy si neomrzí pohled na rašící pole a soucítí se zvířaty, v nichž vidí více než živé stroje na maso či práci. A z tohoto místa a s tímto pohledem jsem pak stoupencem „biosvěta.“ Tuto práci jsem tedy nepsala pouze jako završení mého tříletého studia, ale rovněž jako text, z něž mohu čerpat pro svůj osobní život.

Pro svou bakalářskou práci jsem si v souladu se zadáním Katedry geografie JU stanovila tyto úkoly:

- a) Shromáždit data, která budou charakterizovat stav a vývoj ekologického zemědělství v České republice.
- b) Vypracovat případovou studii Jihočeského kraje, která bude komparativní s daty o ekologické produkci na úrovni celé ČR. Cílem je rovněž porovnat ekologickou a celkovou zemědělskou produkci sledovaného kraje.
- c) Sestavit dotazník a následně realizovat dotazníkové šetření mezi vybranými ekozemědělci Jihočeského kraje s cílem získat vlastní data o podobě ekologického zemědělství v tomto regionu.
- d) Zhodnotit pozitivní a negativní stránky ekologického zemědělství, jak na úrovni Jihočeského kraje, tak na úrovni celé České republiky, a na základě zjištěných informací navrhnout kroky, které by vedly k zlepšení stávajícího stavu.

V návaznosti na stanovené úkoly vyplynula struktura textu. První část textu se věnuje cílům, metodice a možným zdrojům. Vlastní text se pak člení se do kapitol Úvod, Metodika a Rešerše literatury. V těchto kapitolách jsou reflektovány dílčí postupy a motivy. Po tomto uvození do samotné bakalářské práce následuje několik kapitol, jejichž řazení z velké části koresponduje s tím, jak ekologické zemědělství vymezuje Nařízení Rady (ES) č. 834/2007, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91. Doplněním k této struktuře je pak náhled do historie EZ v ČR, uvedení základní charakteristiky vývoje, přehled platné legislativy a náhled do Akčního plánu ČR pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010. Třetím oddílem práce je popis EZ Jihočeského kraje, který se zakládá na tabulkovém zpracování dat o ekologické produkci. Byl sledován jak podíl produkce Jihočeského kraje na celorepublikové ekologické produkci, tak podíl ekologické produkce na celkové zemědělské produkci cílového kraje. Další část textu se orientuje na analýzu vlastního dotazníkového šetření mezi jihočeskými ekozemědělci. Celou práci uzavírají kapitoly Návrh optimalizace EZ a Závěr, v nichž jsou zhodnoceny pozitivní a negativní stránky českého EZ, s nimiž jsem se v průběhu své práce setkala. Jsou navržena možná opatření, která by snad vedla k navýšení efektivnosti v tomto hospodářském odvětví.

2. REŠERŠE LITERATURY

Základní přehled o ekologickém zemědělství vymezuje literatura, jež ve svém obsahu rozpracovává všechny jeho subsystemy (péče o půdu, výživa a hnojení rostlin, pěstování rostlin, regulace plevelů, živočišná produkce a welfare, ...). Charakterem se jedná většinou o publikace zacílené na laickou či méně odbornou veřejnost, typickým zástupcem jsou též učební texty pro studenty. K již starším literárním zdrojům patří publikace *Ekologické zemědělství* (Dlouhý a Petr, 1992) či *Ekologické zemědělství v praxi: přechod na ekologický způsob hospodaření, pěstování rostlin a chov zvířat, ekonomika podniku a odbyt* (Neuerburg, 1994) v překladu a s doplněním Jana Moudrého. Ač se jedná o publikace kvalitní, je lépe vycházet z novějších titulů, které reflektují změny legislativního rámce a již více rozpracovávají problematiku chovu zvířat, jež byla dříve podřazena dominující orientaci EZ na pěstování rostlin. Z literatury, která vyšla po roce 2000, považuji za stěžejní tři tituly od autorů Šarapatka a Urban, jež vymezují EZ od základních principů a historického vývoje EZ až po současné marketingové tendence. Konkrétně se jedná o díla: *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, I. díl, Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin* (2003), *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, II. díl, Normy Evropské unie, chovy a welfare hospodářských zvířat, ekonomika, marketing, konverze a příklady z praxe* (2005) a *Ekologické zemědělství v praxi* (2006).

Další kategorií literatury, která se věnuje EZ jsou odborné publikace zacílené na dílčí problémy. Jejich využitelnost jako obecných informačních zdrojů o EZ je však již nižší. Jako příklad jmenujme *Zásady ekologického chovu skotu* (Louda, 2003), *Kvalita rostlinných produktů ekologického zemědělství* (Prugar, 2000) nebo *Ochrana ovocných dřevin a révy v ekologické a integrované produkci* (Hluchý, 2008).

Za velmi významné informační zdroje týkající se EZ považuji odborné monografie Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, jež vznikly jako dílčí výstupy projektu Leonardo da Vinci programme, který zrealizovala Evropská unie v roce 2007. Jedná se o následující publikace: *Právní normy a dotace v ekologickém zemědělství* (Konvalina a kol., 2007), *Chov zvířat v ekologickém zemědělství* (Moudrý a kol., 2007), *Posklizňová úprava, skladování a zpracování rostlinných bioproduktů* (Kalinová a kol., 2007), *Ochrana rostlin v ekologickém*

zemědělství (Kalinová a kol., 2007), Půdní úrodnost, výživa a hnojení rostlin v ekologickém zemědělství (Kalinová a kol., 2007), Konverze na ekologické hospodaření a projektování ekologických farem (Moudrý a kol., 2007), Kontrola, certifikace a poradenství bioprodukce (Moudrý a kol., 2007), Základní principy ekologického zemědělství (Moudrý a kol., 2007), Zahradnictví (pěstování polní zeleniny v ekologickém zemědělství) (Konvalina a kol., 2007) a Marketing bioprodukce (Moudrý a kol., 2007). Pro mou práci byly přínosné především dva ze zmíněných titulů, a sice Kontrola, certifikace a poradenství bioprodukce a Právní normy a dotace v ekologickém zemědělství.

Zaměříme-li se na mimoknižní zdroje, jsou cenným zdrojem informací i novinové a časopisové články. Při studiu pramenů jsem se věnovala zejména analýze článků za uplynulý rok 2009. Na základě této analýzy jsem zjistila, že tematika EZ je obsahovou součástí především těchto periodik: Zemědělec (týdeník), Agrární obzor (čtrnáctideník) a Zemědělský týdeník. Jednotlivé příspěvky se svými tématy podobají a rozebírají nejčastěji kvalitu a dostupnost biopotravin, základní principy EZ, moderní trendy v EZ (jako je např. rozvoj ekovinařství), představují konkrétní ekofarmy či informují o seminářích a akcích zacílených na seznámení veřejnosti s EZ. Problematice ekologického zemědělství se dále věnují časopisy: Bio – měsíčník pro trvale udržitelný život, Eko – ekologie a společnost a Sedmá generace (pouze okrajově).

Velmi přínosným informačním zdrojem vázaným s EZ jsou v současné době zdroje internetové. Na prvním místě to jsou webové stránky Ministerstva zemědělství ČR^[1], které zahrnují četné statistiky a aktuální přehledy. Mezi hlavní informační portály se dále řadí stránky českých kontrolních organizací – KEZ, o. p. s.^[2], ABCert AG a BIODKONT CZ s. r. o., Svazu ekologických zemědělců PRO-BIO^[3], Institutu pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny, PRO-BIO LIGY o biopotravinách, ekologickém zemědělství a ekologicky šetrném životním stylu či stránky věnované ekologickému zemědělství v rámci EU – Organic farming. Důležitým informačním rozcestníkem jsou též stránky Agronavigátor, které spravuje ÚZEI^[4] (Ústav zemědělské ekonomiky a informací). Obecně lze říci, že zmíněné internetové zdroje poskytují přehled o základní charakteristice EZ, odkazují na legislativní předpisy a poskytují tak informace jak laické veřejnosti, tak profesionálům - ekofarmářům.

Jak je již patrné z publikační činnosti ZF JU, řadí se Jihočeská univerzita mezi významná vzdělávací střediska, která se věnují problematice EZ. Na tuto skutečnost navazuje i zájem samotných studentů, který se odráží v tematice závěrečných pracích. Diplomové práce zpracovávající otázku EZ bychom našli zejména na zemědělské fakultě. Z obhájených prací jmenujme: Komparativní ekonomická analýza konvenčního a ekologického zemědělství (Pillmanová, 2003), Potenciál rozvoje ekologického zemědělství v České republice (Šimková, 2003) – k níž jsme ve své práci přihlížela, Zhodnocení živočišné produkce ekologicky hospodařící farmy (Vosecká, 2006), Odrůdy obilnin vhodné pro ekologické zemědělství (Šebestová, 2006), Chov skotu v podmínkách ekologického zemědělství (Bártová, 2007) aj..

Ve své práci jsem dále čerpala z několika diplomových prací z Masarykovy univerzity v Brně, jejichž přehled je uveden v Seznamu použité literatury.

3. METODIKA

Počátečním impulsem pro sepsání této práce byl autorčin vlastní zájem o produkty pocházející z ekologického zemědělství. Pokud jde o vztah geografie a ekologického zemědělství, je tentýž jako ve spojení se zemědělstvím konvenčním. V případě dat o EZ se jedná o významnou územní charakteristiku, která vypovídá o land use krajiny a je spojena se sociogeografickou charakteristikou oblasti (zaměstnanost, ekonomika, cestovní ruch), jakož i s ochranou přírody.

První fází této práce bylo studium literárních zdrojů. Bylo čerpáno jak z publikací určených pro výuku ekologického zemědělství, tak z odborných textů Ministerstva zemědělství ČR, jakož i ze zákonů, diplomových prací a v neposlední řadě z článků publikovaných jak v odborných periodikách, tak volně dostupných v rámci různých internetových zdrojů. Na základě získaných informací si autorka vytvořila základní přehled o dané problematice a po porovnání více zdrojů čerpala především z publikací a textů z posledních let, které nejen že jsou co do informací nejúplnější, ale zároveň i odráží aktuální právní předpisy platné v rámci EZ. Po prostudování výše zmíněných publikací byla sepsána teoretická část této bakalářské práce, která se věnuje charakteristice stavu a vývoje ekologického zemědělství v České republice.

Dalším úkolem, který byl pro tuto práci vytčen, bylo vytvoření případové studie ekologického zemědělství Jihočeského kraje. Vzhledem k tomu, že se autorka na stránkách Mze ČR^[1] seznámila s prací Statistické šetření na ekologických farmách České republiky 2008 (výstup funkčního úkolu Mze ČR č. 4218/2008), jež na základě výběrového šetření informuje o ekologické produkci na republikové úrovni, rozhodla se zjistit, jakým podílem se na ní účastní Jihočeský kraj. Autorka vycházela z neověřeného předpokladu, že na krajské úrovni budou data o ekologickém zemědělství shromažďována. Tento předpoklad byl však mylný. Postupně bylo osloveno Ministerstvo zemědělství ČR, Krajská agentura pro zemědělství a venkov, Agrární komoru, ředitelství společnosti PRO-BIO, Český statistický úřad, Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity, Ústav zemědělské ekonomiky a informací a kontrolní organizace EZ – KEZ o. p. s, Biokont CZ s. r. o. a ABCERT. Autorka směřovala dotazy na nespočet internetových serverů zabývajících se ekologickým zemědělstvím. Výsledky byly ale neuspokojivé. Pokud jde o data za kraje, lze volně dohledat informace pouze o vývoji výměry zemědělské půdy v EZ a o vývoji výměry jednotlivých ekologických

ploch. Bližší data o rostlinné či živočišné produkci běžně k dispozici nejsou. Přesto byla potřebná data nakonec získána. Díky spolupráci s kontrolní organizací KEZ o. p. s. přímo paní Ing. Darmovzalovou z ÚZEI, která žádané údaje zaslala. Podmínkou bylo pouze získání povolení z MZe o zprostředkování dat, jež bylo získáno prostřednictvím emailové komunikace, a dále dohoda o tom, že data budou poskytnuta bez uvedení jmen konkrétních ekologických zemědělců, o jejichž produkci vypovídají. Doplněním práce o Jihočeském kraji je pak mapový výstup, který naznačuje rozšíření ekologických farem na území Jihočeského kraje ve sledovaném roce 2008, a tabulková komparace dat o celkové zemědělské produkci Jihočeského kraje s údaji o produkci ekologické.

Třetí částí práce, která ale úzce souvisí s předešlým oddílem, byla realizace vlastního dotazníkového šetření mezi ekologickými zemědělci Jihočeského kraje, jehož cílem bylo získat další data o EZ v tomto regionu. Autorka měla zároveň možnost seznámit se s ekologickými farmáři a získat povědomí o jejich práci způsobem bližším, než jaký nabízí texty učebnic. Metodický postup při přípravě a realizaci této praktické stránky bakalářské práce shrnuje následující text.

Cílem dotazníkového šetření, které bylo vykonáno jako součást této bakalářské práce, bylo shromáždit podkladové informace o ekologickém zemědělství na území Jihočeského kraje. Vyhotovený dotazník se orientuje na získání dílčích informací o podobě EZ v Jihočeském kraji. Při operacionalizaci termínu *ekologické zemědělství* byly s ohledem na skutečnost, že tato práce se zaměřuje na konkrétní region ČR, obecné otázky přizpůsobeny charakteru regionu, a dále bylo vzato v potaz, že Jihočeský kraj je regionem příhraničním, který tak snáze nabízí možnost odbytu zemědělských produktů do zahraničí a jehož podhorské oblasti, ve kterých se EZ právě nejvíce praktikuje, se svým charakterem hodí zejména pro chov masného skotu. Obsahově pak dotazník poskytuje odpověď na sedm tematických okruhů:

1. Zahájení činnosti v ekologickém zemědělství – kdy a proč?
2. Hospodaření ekologického subjektu (ekologické zemědělství samostatně, nebo v souběhu s konvenčním zemědělstvím)
3. Živočišná produkce – dostupnost ekologických krmiv; porážka dobytka.
4. Postoj ekozemědělců k platné legislativě.
5. Problémy v EZ v rámci Jihočeského kraje.
6. Odbyt bioproduktů.
7. Dodržování pravidel v EZ.

Formální podoba dotazníku je součástí příloh jako příloha č.7: Dotazník.

Cílovou skupinu, na kterou byl dotazník zaměřen, představovali ekologičtí zemědělci, fyzické i právnické osoby, evidovaní k 31. 12. 2008 v Seznamu ekozemědělců Ministerstva zemědělství ČR, jejichž počet činil k výše zmíněnému datu 233 osob¹. Při výběru konkrétního vzorku respondentů si autorka stanovila požadavek, aby se vyjádřili ekologičtí zemědělci ze všech sedmi okresů² Jihočeského kraje. Proto byl vytčen cíl získat vždy po pěti vyplněných dotaznících za každý okres, přičemž výběr respondentů, které byli v rámci šetření navštíveni, byl náhodný.

Předkládané dotazníky byly anonymní a z hlediska identifikace respondenta obsahovaly jen údaj, za jaký okres byly zajištěny.

Vlastní výzkum proběhl v časovém rozmezí od 24. 7. 2009 – 14. 11. 2009, převážně o víkendových dnech. Respondenti byli navštěvováni osobně. Původním cílem byl rovněž sběr fotomateriálu. Od tohoto plánu však bylo časem upuštěno, neboť oslovení respondenti nebyli ve většině případů ochotni prostor pro sběr fotomateriálu poskytnout nebo byli zastiženi v místě bydliště, které se ne vždy shodovalo s adresou ekofarmy.

Při oslovování respondentů bylo na příkladu okresu Jindřichův Hradec vyzkoušeno oslovení nepřímé, prostřednictvím e-mailové pošty. V tomto případě byla však práce zcela neúspěšná, neboť nikdo nezareagoval. Práce tedy dále pokračovala systémem osobních návštěv.

Z pohledu autorky bylo šetření celkem úspěšné, všichni osobně oslovení (celkem 35 respondentů) přislíbili vyplnění dotazníku, v 31 případech byl dotazník vyplněn ihned při osobním kontaktu, ve zbylých čtyřech případech respondenti přislíbili odeslání vyplněného dotazníku poštou nebo prostřednictvím e-mailu. V těchto čtyřech případech však byla návratnost dotazníků jen 25%, z čehož vyplývá, že celkový vzorek, který se podařilo získat, činil 32 dotazníků. Pro tuto práci byla tedy zajištěna data od cca 13 % ekozemědělců Jihočeského kraje. Z hlediska statistické relevantnosti se sice jedná o vzorek malý, ale v rámci této práce může posloužit k potvrzení/vyvrácení obecných tvrzení, která vychází z oficiálních statistik.

Jako doplňující poznámku k průběhu celého šetření je na tomto místě vhodné uvést, že Seznam ekozemědělců uvedený na stránkách Ministerstva zemědělství ČR, ze

¹ V Seznamu je však zahrnuto i 9 farem, které se nachází mimo území Jihočeského kraje. Do Seznamu byly zařazeny na základě trvalého bydliště FO či sídla PO, která farmu vlastní.

² Okresy: České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice, Tábor.

kterého tato práce vychází, obsahuje chyby. Nesrovnalosti byly objeveny zejména v oblasti dat o chovu zvířat, respektive druzích hospodářských zvířat, která mají být na jednotlivých farmách chována. Za další problém autorka považuje chybné určení adres ekofarem u některých právnických osob.

Posledním krokem, jenž sledovanou práci o ekologickém zemědělství uzavírá, je zhodnocení pozitivních a negativních stránek českého EZ, a sice z pohledu celé republiky i Jihočeského kraje. Této problematice se věnuje kapitola Návrhy optimalizace EZ. Jedná se o text spíše subjektivní, v němž autorka zhodnocuje informace, k nimž se propracovala a navrhuje jednotlivé kroky, které by dle jí nabitých zkušeností přispěly ke zlepšení stavu EZ v České republice. Konečné shrnutí celé bakalářské práce, stanovených cílů a získaných výsledků obsahuje kapitola Závěr.

4. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA STAVU EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

4.1. Historie vzniku ekologického zemědělství v ČR

V Československu se ve srovnání se západní Evropou myšlenka ekologického zemědělství objevila výrazně později, teprve v druhé polovině 80. let 20. století. Tehdy se k československé veřejnosti dostaly první fundovanější zprávy o systému EZ, které ale byly tehdejší veřejností přijímány spíše negativně. Na druhou stranu však ve stejné době vznikaly skupiny se zájmem o alternativní způsoby výživy a „nechemizované“ potraviny. V podstatě šlo o reakci na různé publikace, které propagovaly zdravou výživu jako prevenci před civilizačními chorobami. Téma ekologické zemědělství tak postupně našlo místo i u nás, a na trhu se objevily první sešity o ekozahradě.

Základy systému kontrolovaného ekologického zemědělství v ČR položili ještě před rokem 1989 zemědělsky vzdělaní odborníci, kteří pod záštitou Československé vědeckotechnické společnosti a v rámci Biotechnologické společnosti založili Odbornou skupinu pro alternativní zemědělství (1988) (Šarapatka, Urban, 2006).

V témže roce bylo vyhlášeno přechodné období k ekologickému zemědělství ve třech podnicích: JZD Dubicko, Nové Lysiny v Jeseníkách, Starý Hrozenkov v Bílých Beskydách³. V roce 1989 byl vydán první Bulletin alternativního zemědělství.

V lednu 1990 se konala velká mezinárodní konference ve Velké Bystřici u Olomouce s odbornou asistencí IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements)⁴, která podpořila další vývoj v oblasti EZ.

V roce 1990 byla na Ministerstvu zemědělství ČR zřízena funkce náměstka ministra odpovědného za EZ. Dále byly přijaty rámcové směrnice IFOAM a začal fungovat systém státní podpory. Ve stejné době vzniklo i pět svazů ekologických zemědělců: PRO-BIO Šumperk, Libera Praha, Biowa Chrudim, Naturvita Třebíč a Altervin Velké Bílovice; přičemž nejstarší z nich – svaz PRO-BIO působí na území ČR dodnes (Šarapatka, Urban, 2006).

³ ZD Starý Hrozenkov hospodaří ekologicky dodnes, a je tak nejstarším ekologickým statkem v ČR.

⁴ Mezinárodní federace hnutí za ekologické zemědělství, založena roku 1972 v Paříži.

4.2. Vývoj ekologického zemědělství v ČR

Další vývoj EZ byl poměrně rychlý a charakterizují jej tabulky č. 1, č. 2 a č. 3.

Jak bylo již výše zmíněno, ekologické zemědělství v ČR se rozvíjí zejména od roku 1990, kdy na území státu začaly působit první tři ekologicky hospodařící podniky, jejichž výměra zemědělské půdy činila 480 ha (tabulka č. 1). O rok později praktikovalo formu EZ již 132 podniků a výměra zemědělské půdy v EZ vzrostla na 17 507 ha, což představovalo 0,41% ze zemědělského půdního fondu.

Tabulka č. 1: Vývoj výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství ČR

Rok	Počet podniků celkem	Výměra zemědělské půdy v EZ v ha	Podíl ze zemědělského půdního fondu [%]
1990	3	480	-
1991	132	17507	0,41
1992	135	15371	0,36
1993	141	15667	0,37
1994	187	15818	0,37
1995	181	14982	0,35
1996	182	17022	0,40
1997	211	20239	0,47
1998	348	71621	1,67
1999	473	110756	2,58
2000	563	165699	3,86
2001	654	217869	5,09
2002	721	235136	5,50
2003	810	254995	5,97
2004	836	263299	6,16
2005	829	254982	5,98
2006	963	281535	6,61
2007	1318	312890	7,35
2008	1946	341632	8,04

Zdroj: MZe, 2009

V následujících šesti letech byl však přírůstek počtu ekozemědělců jen nepatrný, v roce 1995 došlo dokonce k mírnému poklesu a výměra zemědělské půdy v EZ měla ve zmíněném období tendenci klesat. Souvislost s tímto musíme hledat v systému vyplácení státní podpory. Ta byla v podobě přímých dotací na základě nařízení vlády

k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství vyplácena v letech 1990 – 1992. V dalších pěti letech však realizována nebyla. S jejím znovuzavedením⁵ v roce 1998 došlo k výraznému oživení zájmu o EZ, kdy se počet ekologických podniků vyšplhal na 348, výměra zemědělské půdy na 71 621 ha a procentuální podíl ze ZPF dosáhl na úroveň 1,67%.

Rychlé tempo růstu pokračuje až do současnosti, s výjimkou mírné stagnace v letech 2004 a 2005. V roce 2003 působilo na území ČR 810 ekologických podniků s výměrou zemědělské půdy 254 995 ha, v roce 2008 jich bylo již 1946. Plocha 341 632 ha zemědělské půdy v EZ představuje již 8,04% ze ZPF.

Největší navýšení v počtu ekologicky hospodařících zemědělců od roku 1990 bylo zaznamenáno právě v roce 2008, kdy nárůst oproti roku 2007 činil 628 farem. Tento zvýšený zájem o vstup do režimu EZ se opět pojí se změnami v systému vyplácení státní podpory, jejíž aktuální podoba bude rozebrána ve zvláštní kapitole.

Ve vývoji struktury půdního fondu během pětiletého období 2004 – 2008 je patrný nárůst ve všech typech obhospodařovaných ploch (viz. Tab. č. 2).

Tabulka č. 2: Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR za období let 2004 – 2008 [ha]

	2004	2005	2006	2007	2008
Orná půda	19694	20766	23479	29505	35178
TTP	235379	209956	232190	257899	281596
Trvalé kultury	1170	820	1196	1870	3105
Ostatní plochy	7056	23440	24671	23616	21753
CELKEM	263299	254982	281535	312890	341632

Zdroj: MZe, 2009

V rámci ČR dominuje hospodaření na TTP (trvalé travní porosty), jež se nejintenzivněji uplatňuje v horských a podhorských oblastech a pojí se zejména s chovem masného skotu. Je jen pozitivní skutečností, že dochází ke stabilnímu nárůstu orné půdy, což vyvolává příslib zvýšené produkce ekologických krmiv a osiv, ale i zrnin a dalších plodin pro přímou spotřebu. K výraznému nárůstu došlo i na výměře trvalých kultur (hlavně ovocné sady a vinice), což si vysvětlujeme zejména navýšením

⁵ Mezi lety 1998 – 2003 byla státní podpora vyplácena opět na základě nařízení vlády o podpůrných programech pro mimoprodukční funkce zemědělství. Od roku 2004 do roku 2006 upravoval podmínky státní podpory programový dokument MZe ČR „Horizontální plán rozvoje venkova“, který v souladu s nařízením Rady 1257/99 o podpoře rozvoje venkova umožňoval České republice čerpat finanční prostředky z Evropského zemědělského garančního a orientačního fondu.

dotace na danou produkci a zároveň nenasyceným trhem s bioviný a ovocem v biokvalitě (Ročenka EZ, 2008).

Současný stav ekologického zemědělství v jednotlivých krajích za rok 2008 ilustruje tabulka č. 3.

Tabulka č. 3: Výměra ekologických ploch v krajích ČR v roce 2008 [ha]

	OP	TTP	TK	CELKEM	CELKEM [%]
Karlovarský	2957,0	46809,1	56,0	49822,1	15,6
Jihočeský	4081,5	41505,5	221,5	45808,5	14,3
Moravskoslezský	3703,7	35908,4	233,9	39846,0	12,4
Ústecký	2212,9	33038,4	329,8	35581,1	11,1
Zlínský	3498,4	25056,8	513,2	29068,4	9,1
Plzeňský	2697,3	24704,8	130,5	27532,6	8,6
Liberecký	891,5	23609,0	85,1	24585,6	7,7
Olomoucký	865,0	22378,1	349,6	23592,7	7,4
Královéhradecký	1687,0	13824,7	124,9	15636,6	4,9
Jihomoravský	5541,4	2819,2	867,8	9228,4	2,9
Vysočina	3012,5	3703,5	171,3	6887,3	2,2
Středočeský	1925,6	4044,5	123,3	6093,4	1,9
Pardubický	752,7	4937,5	24,1	5714,3	1,8
Hl. m. Praha	3,7	881,6	25,8	910,6	0,3
CELKEM	33830,2	283221,1	3256,8	320308,0	100,0

Zdroj: MZe, 2009

Z hlediska výměry ekologických ploch zaujímají mezi kraji první tři místa kraj Karlovarský 15,6%, Jihočeský 14,3% a Moravskoslezský 12,4%. Pokud se zaměříme na výměru jednotlivých druhů ploch, pak významné místo zaujímá kraj Jihomoravský, který dominuje v oblasti hospodaření na orné půdě 5541,4 ha a ve výměře trvalých kultur 867,8 ha, největší výměru TTP v EZ zaujímá kraj Karlovarský 46809,1 ha.

4.2.1. Současné obecné problémy zemědělské produkce v režimu EZ

Ačkoliv je vývoj ekologického zemědělství v ČR pozitivní a výměra ekologicky obhospodařovaných ploch se zvyšuje, potýká se české EZ s několika závažnými

problémy, které mají negativní dopad jak na český trh s biopotravinami, tak na naše postavení v rámci EU.

Mezi slabé stránky českého EZ patří jmenovitě stále ještě malá výměra orné půdy, jež limituje produkci zrnin, a tím omezuje produkci pečiva a těstovin, ale i ekologických krmiv a osiv. Dále pak nedostatek drůbežího masa, vajec a vepřového masa v biokvalitě a velmi nízká produkce zeleniny a ovoce vypěstovaných v režimu EZ. Jako problém se jeví i velmi přísné hygienické předpisy pro výrobu biopotravin, které brání výrobě regionálních specialit a které odrazují mnoho ekozemědělců od faremního zpracování mléka (Konvalina, 2007).

Vycházíme-li z údajů pro rok 2007, můžeme jen konstatovat, že české EZ neplní svou produkční funkci, neboť zatímco se ČR v roce 2007 umístila na 6. místě v Evropě v relativním zastoupení EZ na veškeré zemědělské půdě, průměrný podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin v EU 40krát převyšoval spotřebu v ČR. Na tomto místě musíme ještě zmínit, že 70% z obrátu biopotravin, které prodávají obchodní řetězce v ČR, kryje dovoz (typické je zastoupení biopotravin ze sousedních států, jako jsou Německo a Rakousko) (Konvalina, 2007).

4.3. Legislativa

V České republice vychází legislativní rámec pro ekologické zemědělství především z Evropských norem. Od 1. 1. 2009 je přímo účinnou sekundární komunitární normou EU Nařízení Rady č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2091/91.

„Přestože se jedná o čerstvou úpravu, byla již jednou novelizována Nařízením Rady (ES) 967/2008, kterým se mění nařízení (ES) 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů. Tato novelizace nabyла platnosti 29. září 2008 a účinná byla stejně jako novelizovaný předpis od 1. 1. 2009.“ (Náhlovský, 2009) Tímto ustanovením se odsouvá účinnost pro používání celoevropského labelu na označení biovýrobků na 1. červenec 2010.

Nařízení č. 834/2007 se sestává z úvodní preambule, která ve čtyřiceti bodech stanovuje směr společné politiky v rámci EZ, a sedmi hlav. Hlava první vymezuje

oblast působnosti a definice základních pojmů, hlava druhá pak shrnuje cíle a zásady ekologické produkce. Nařízení se vztahuje na následující produkty:

- a) živé nebo nezpracované zemědělské produkty;
- b) zpracované zemědělské produkty určené k použití jako potraviny;
- c) krmiva; vegetativní rozmnožovací materiál a osiva pro pěstitelské účely.

Hlava třetí, svým obsahem nejrozsáhlejší, zakazuje používání GMO a ionizujícího záření, vymezuje pravidla rostlinné a živočišné produkce, produkce mořských řas a akvakultury, udává pravomoc Komise zřídit omezený seznam látek pro použití v EZ (zejména na ochranu rostlin, pro výrobu hnojiv či krmných přísad), obecně vymezuje pravidla přechodu z konvenčního na ekologické zemědělství a dále uvádí obecná pravidla produkce zpracovaného krmiva a zpracovaných potravin. Hlava čtvrtá vymezuje systém označování ekologických produktů, hlava pátá stanovuje podmínky pro vznik kontrolního systému, hlava šestá se věnuje obchodu s třetími zeměmi a hlava sedmá hovoří o volném pohybu ekologických produktů a shrnuje závěrečná a přechodná ustanovení.

Prováděcím předpisem nařízení č. 834/2007, jež problematiku vymezenou v nařízení č. 834/2007 dále detailněji upravuje, je Nařízení Komise (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu. Normou, která blíže stanovuje podmínky pro obchod s ekologickými produkty mezi EU a třetími zeměmi, je pak Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008, týkající se dovozu produktů ekologického zemědělství ze třetích zemí.

Základní normou ČR pro oblast EZ je zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů⁶. Tento zákon odpovídá mezinárodnímu standartu IFOAM. EZ v ČR je tak akreditováno IFOAM i EU.

Český zákon o ekologickém zemědělství je tvořen šesti hlavami. Hlava první vymezuje podobně jako Evropské nařízení předmět úpravy⁷ a základní pojmy. Hlava druhá definuje přechodné období, tj. dobu přechodu z konvenčního na ekologické zemědělství, uvádí podmínky registrace a zániku registrace pro osoby podnikajících v EZ, stanovuje postup při změnách týkajících se pozemků na ekofarmě a ekofarmy a

⁶ Ve znění aktuální novely zákona č. 553/2005 Sb. (Náhlovský, 2009)

⁷ Tento zákon upravuje v návaznosti na přímo použitelný předpis Evropských společenství podmínky hospodaření v ekologickém zemědělství a k němu se vztahující osvědčování a označování bioproduktů, a dále výkon kontroly a dozoru nad dodržováním povinností s tím spojených.

dále se zabývá omezením působení škodlivých vlivů na ekologicky obhospodařované pozemky. Hlava čtvrtá stanovuje podmínky osvědčování a označování bioproduktů a biopotravin, hlava pátá vymezuje kontrolní systém a správní delikty. Šestou hlavu tvoří závěrečná a přechodná ustanovení.

Vedle zákonných norem upravují ekologickou produkci v ČR i dva podzákoné předpisy Ministerstva zemědělství ČR a vlády. Jedná se o Vyhlášku Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství⁸ a o Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření

4.4. Základní pojmy, obecné cíle a zásady EZ

Základní pojmy, cíle a zásady EZ vymezují zákon č. 242/2000 Sb. a Nařízení Rady (ES) č. 834/2007.

- Ekologická produkce – *celkový systém řízení zemědělského podniku a produkce potravin, který spojuje osvědčené environmentální postupy, vysokou úroveň biologické rozmanitosti, ochranu přírodních zdrojů, uplatňování přísných norem pro dobré životní podmínky zvířat a způsob produkce v souladu s požadavky určitých spotřebitelů, kteří upřednostňují produkty získané za použití přírodních látek a procesů.*

- Ekofarma – samostatná, uzavřená hospodářská jednotka. Zemědělský podnikatel provozuje ekologické zemědělství buď v celém zemědělském podniku, nebo na jednoznačně vyčleněné části. Od konvenčních pozemků musí být odděleny pozemky, hospodářské budovy, zemědělská mechanizace a hospodářská zvířata, která slouží k EZ. Odděleno musí být také účetnictví.

- Bioprodukt – surovina rostlinného nebo živočišného původu pocházející z ekofarmy, hospodářská zvířata chovaná podle pravidel EZ, bioosivo, biokrmivo a biosadba.

- Biopotravina – potravina vyrobená za podmínek uvedených v zákoně č. 242/2000 Sb. a předpisech ES, splňující požadavky na jakost a zdravotní nezávadnost stanovené zvláštními právními předpisy.

⁸ Tato vyhláška specifikuje a omezuje živočišnou produkci, upravuje podobu grafického znaku loga „BIO“ a ruší některé předchozí podzákoné předpisy.

- Osobou podnikající v EZ je ekologický zemědělec, výrobce biopotravin, obchodník s biopotravinami, výrobce biokrmiv a dodavatel bioosiv a biosadby.

Dle Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (ES) č. 2092/91 sleduje ekologická produkce tři obecné cíle:

- zavádí udržitelný systém řízení zemědělství
- zaměřuje se na získávání produktů vysoké jakosti
- orientuje se na získávání potravin a jiných zemědělských produktů, které odpovídají poptávce spotřebitelů po zboží, jehož produkce nepoškozuje životní prostředí, zdraví lidí či rostlin nebo zdraví a dobré životní podmínky zvířat.

Pokud jde o zásady ekologické produkce, rozlišuje nařízení zásady na obecné a zvláštní. Obecné zásady jsou vymezeny ve čtyřech okruzích. Jedná se o:

- vhodné plánování a řízení biologických postupů, které např. vylučují používání GMO a produktů získaných z/za pomoci GMO, s výjimkou veterinárních léčiv;
- omezení využívání vnějších vstupů;
- přísné omezení používání syntetických chemických látek;
- možnost úpravy pravidel ekologické produkce *s ohledem na hygienickou situaci, regionální rozdíly v podnebných a místních podmínkách, stupeň rozvoje a zvláštní chovatelské postupy.*

Ze zvláštních zásad jmenujme pro ilustraci následující: péče o zdraví zvířat se zakládá na podpoře přirozené imunologické obrany zvířete a na výběru vhodných plemen a chovatelských postupů; péče o zdraví rostlin je založena na preventivních opatřeních (výběr vhodných odrůd, vhodné střídání plodin, ...); je nutno dodržovat vysokou úroveň dobrých životních podmínek zvířat s ohledem na jejich zvláštní potřeby,

4.5. Zásady pěstování rostlin

Základním pravidlem pro pěstování rostlin v EZ je zákaz používání lehce rozpustných minerálních hnojiv, pesticidů a regulátorů růstu. Zákaz se rovněž vztahuje na hydroponickou produkci, nebo-li pěstování rostlin v keramickém granulátu namísto zeminy.

Kvalitní ekologická produkce se zakládá především na technice obdělávání a pěstitelských postupech, jejichž cílem je zvyšovat obsah organických látek v půdě, stabilitu půdy, její biologickou rozmanitost, a vést tak k vyšší úrodnosti.

Ekologický rozmnožovací materiál musí až na výjimky pocházet z rostlin vypěstovaných ekologicky, a sice nejméně po dobu jednoho vegetačního období, v případě trvalých kultur po dobu dvou vegetačních období.

Je stanoveno, že v osevním postupu musí být zastoupeny jeteloviny, jejichž význam spočívá v obohacování půdy na humus a živiny a ve zlepšení struktury půdy. Další zásadou je co nejširší uplatnění meziplodin, jímž se snižuje nadproduktivní výpar z půdy, eroze, vyplavování živin a omezuje se jím množství plevelů. Vegetační kryt obhospodařované půdy by měl být co nejdelší, pokud možno i přes zimu.

Péče o plodiny vychází primárně z prevence škod, kterým se předchází ochranou přirozenými nepřáteli, volbou vhodných odrůd a druhů, střídáním plodin v osevním postupu, samotnými pěstitelskými postupy a termálními procesy. Zvolený osevní postup musí předcházet zhutnění a erozi půdy. Půdní úrodnost se v EZ zvyšuje nejen víceletým střídáním plodin podle pravidel: širokolisté – úzkolisté, hluboce – mělce kořenící, ozimé – jarní, pozdní – rané rostliny, ale i používáním chlévské mrvy a dalších organických materiálů pocházejících z produkce EZ. Je potřeba střídat plodiny s malou konkurenční schopností vůči plevelům s těmi plodinami, které odolávají lépe.

Používá-li zemědělský podnik statková hnojiva, nesmí jejich celkové množství přesáhnout 170 kg dusíku na hektar zemědělské půdy za rok. V ekologickém zemědělství je povoleno používat biodynamické přípravky pro zkvalitnění půdy, jejichž seznam vydává Bioinstitut, o. p. s., jakož i některá přírodní hnojiva a pomocné látky, jež schvaluje článek 16 Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a které vymezují Příloha I a Příloha II Nařízení Komise (ES) č. 889/2008. Pro zlepšení celkového stavu půdy lze použít vhodné přípravky s mikroorganismy, stejně tak pro aktivaci kompostu lze použít

vhodné přípravky na bázi rostlin nebo mikroorganismů. Každý ekologicky hospodařící zemědělec má povinnost vést evidenci o hnojení, třebaže hnojiva nepoužívá.

Za způsob ekologické produkce lze považovat i sběr volně rostoucích plodin, a to za podmínky, že: a) přírodní oblasti, z nich plodiny pocházejí, nebyly v průběhu tří let ošetřeny jinak než produkty schválenými pro použití v ekologické produkci; b) vlastní sběr neohrožuje stabilitu přírodního stanoviště nebo zachování druhů v oblasti sběru.

Protože je rostlinná produkce zemědělského podniku mnohdy prostředkem pro zajištění ekologického krmiva pro produkci živočišnou, musí struktura plodin zajistit chovaným zvířatům plnohodnotnou a vyváženou krmnou dávku po celý rok.

4.6. Zásady chovu zvířat

V ekologickém zemědělství lze chovat pouze tyto druhy hospodářských zvířat: skot, koně, prasata, ovce, kozy, králíky, drůbež, ryby a středoevropské ekotypy včely medonosné. Způsob ustájení a technika chovu musí ve všech ohledech odpovídat jak fyziologickým, tak etologickým potřebám chovaných druhů. Jedním z hlavních principů chovu zvířat v EZ je zajištění pohody, dobrého zdraví a minimalizace jakéhokoli utrpení. Možné utrpení či mrzačení, včetně samotné porážky, musí být udržováno na co nejnižší úrovni. V EZ se pravidelně neprovádějí operace jako připevňování gumových kroužků na ocasy ovcí, krácení ocasů, ořezávání zubů a zobáků, odnímání rohů či kastrace. V jednotlivých případech však mohou být povoleny, a sice mají-li za cíl zlepšit zdraví, životní podmínky a hygienu zvířat.

Zvířata, která jsou do zemědělského podniku nakupovaná, musí až na výjimky pocházet z ekologicky hospodařících podniků. Při rozmnožování zvířat se používají přirozené metody, umělé oplodnění je však rovněž možné. Výživa hospodářských zvířat je založena na krmení ekologicky vypěstovanými produkty. Přípustná jsou též krmiva vyprodukovaná v průběhu přechodného období, a to do výše 30% (z vlastního podniku až do 60%) krmné dávky. Základem výživy mláďat savců je přírodní mléko, nejlépe mléko jejich matek.

Zdravotní péče o zvířata chovaná v EZ se zakládá především na preventivních opatřeních (např. výběr vhodných druhů). Je-li nutné použití veterinárních léčiv, pak se upřednostňují fytoterapeutika a homeopatika. Je zakázáno preventivně podávat

chemické alopatické léky a antibiotika. Právě tak je až na výjimky zakázáno používat léky na podporu růstu a užítkovosti a hormony pro řízení reprodukce. Ochranná lhůta mezi podáním poslední dávky alopatického veterinárního léku a označením produktu jako bioproduktu musí být dvakrát delší než je zákonná ochranná lhůta stanovená výrobcem. "

Chov zvířat v systému EZ nelze provozovat bez vazby na půdu. Až na výjimky (např. veterinární důvody) nesmí být zvířata uvázána. V malých zemědělských podnicích je sice vazné ustájení, ale jen za podmínky, že minimálně dvakrát do týdne je zvířatům zajištěn pobyt ve výběhu nebo na pastvě. Všem savcům musí být umožněn přístup k pastvě nebo do výběhu, dovolí-li to povětrnostní a půdní stav. Počet zvířat na jeden hektar je však množstevně omezen tak, aby dávka dusíku připadající ročně na jeden hektar zemědělsky využívané půdy nepřekročila množství 170 kg.

V prostorách pro ustájení dobytka musí být minimálně polovina podlahové plochy v plném provedení, tj. nesmí mít šterbinovou nebo roštovou konstrukci, ve stájích musí být též jasně vymezena plocha pro ležení a odpočinek a dostatek suché podestýlky, kterou tvoří sláma nebo jiné přírodní materiály.

Při přepravě zvířat platí pravidlo, že doba trvání přepravy je co nejkratší. Nakládka a vykládka se provádí bez elektrické stimulace.

Ze specifík pro chov jednotlivých druhů jmenujme následující: Prasata musí mít k dispozici výběhy ve kterých mohou rýt. Prasnice se kromě pozdního stadia březosti a doby kojení chovají ve skupinách. Selata se nesmí držet v klecích nebo na etážových plošinách.; Drůbež nesmí být chována v klecích. Minimálně třetina podlahových ploch v drůbežárnách musí být zpevněna a podestlána. Přístup na otevřené prostranství je drůbeži potřeba zajistit alespoň po dobu jedné třetiny jejího života. Drůbeži je nutno zajistit souvislou dobu nočního klidu bez umělého světla v trvání nejméně osmi hodin.; Králíci se chovají ve skupinách tvořených jedním samcem, několika samicemi a mládřaty. I králíkům se umožňuje přístup do výběhu.; U chovu včel je potřeba zajistit, aby úly byly vyráběny z přírodních materiálů. Včelíny se umísťují v krajině tak, aby se v okruhu tří kilometrů zdroje nektaru a pylu skládaly převážně z ekologicky vypěstovaných plodin a/nebo z přirozené vegetace a/nebo z plodin ošetřovaných metodami s malým dopadem na životní prostředí.

4.7. Postup pro registraci ekologicky hospodařícího podniku

Pro zahájení činnosti v rámci EZ je nutné nový ekologicky hospodařící podnik zaregistrovat na MZe. S přípravou registrace podniku žadatelům pomáhají státem pověřené kontrolní organizace: KEZ o. p. s, Biokont CZ s. r. o. a ABCERT. Průběh registrace se sestává z následujících kroků:

1. uzavření smlouvy o inspekci a certifikaci
2. vstupní kontrola; kontrolní organizace vystaví potvrzení o vykonání a průběhu kontroly pro MZe ČR
3. vyplnění a odeslání Žádosti o registraci osoby podnikající v ekologickém zemědělství

Žádost musí obsahovat:

- a) informace o žadateli, doklad opravňující žadatele k podnikání
- b) údaje o hospodářských budovách a provozních zařízeních
- c) označení pozemků a vyznačené mapy pozemků (údaje z KN, doklad o vlastnictví či nájmu pozemků)
- d) přílohy:
 - a) stav hospodaření konvenčním způsobem v předešlém období
 - b) návrh ekologického hospodaření na dobu nejméně tří následujících let

Přechodné období⁹ ke konverzi na ekologické zemědělství je zahájeno dnem doručení žádosti o registraci na Ministerstvo zemědělství ČR.

Po ukončení přechodného období, splnil-li žadatel požadavky stanovené zákonem č. 242/2000 Sb. a prováděcím předpisem, je mu ministerstvem zemědělství do 30 dnů vydáno rozhodnutí o registraci (Moudrý, 2007).

⁹ Přechodné období je obdobím konverze zemědělského hospodaření na ekologické zemědělství, během kterého se odstraňují vlivy negativních dopadů předchozí zemědělské činnosti (Moudrý, 2007). Délka PO se liší podle typu obhospodařovaných ploch. Jedná se o: 2 roky u orné půdy, luk a pastvin, 1 rok u pastvin a výběhů pro nepřežvýkavce a 3 roky u stávajících trvalých kultur (vinice, chmelnice, sady). Vlastní přechod však trvá déle, a sice nejméně jednu rotaci osevního postupu, což je 6 let a více.

4.8. Označování bioproduktů a biopotravin

Označování bioproduktů dává spotřebitelům záruky, že jimi kupovaný produkt pochází z ekologické produkce. Od letošního roku (jmenovitě od 1. 7. 2010) jsou pravidla pro označování produktů a potravin pocházejících z EZ upravena novým právním předpisem, kterým je Nařízení Komise (EU) č. 271/2010, kterým se mění nařízení (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o logo Evropské unie pro ekologickou produkci.

Mezi povinné údaje, kterými musí být balený ekologický produkt označen, patří: číselný kód kontrolního orgánu, jemuž podléhá hospodářský subjekt, jenž provedl poslední fázi produkce nebo přípravy dané komodity; logo Společenství; popřípadě vnitrostátní či soukromé logo. Dalším obligatorním údajem je informace o místě, kde byly vyprodukovány suroviny, z nichž byl konečný produkt vyroben.

Podoba číselného kódu pro Českou republiku je následující: „CZ-BIO-referenční číslo kontrolního subjektu“. Umístění tohoto kódu musí být v jednom zorném poli s logem EU pro ekologickou produkci. Podoba evropského loga je rovněž upravena novým nařízením. Jedná se o motiv listu s evropskými hvězdami na zeleném pozadí, který symbolizuje přírodu a Evropu. Referenční barvou v Pantone je zelená Pantone č. 376 a zelená [50 % kyan + 100 % žlutá], pokud je použit čtyřbarevný soubor.

Obrázek č. 1 – Logo EU pro ekologickou produkci;

Zdroj: Nařízení komise (ES) č. 271/2010

Jak bylo již zmíněno, je dalším nezbytným údajem, který musí etiketa produktu obsahovat, údaj o původu surovin, z nichž je vyroben. Toto označení musí být uvedeno pod kódem kontrolní organizace a může být trojí podoby:

- a) zemědělská produkce EU
- b) zemědělská produkce mimo EU
- c) zemědělská produkce EU/mimo EU

Samotný výraz EU či mimo EU je možno nahradit, popřípadě doplnit, názvem země (CZ), a to za podmínky, že v této zemi bylo vyprodukováno min. 98% zemědělských surovin.

V souladu se zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, vyplývá pro výrobce i nadále povinnost označovat balené biopotraviny národním logem BIO (tmavě zelená barva: Pantone green 100 % (CMYK: 100/0/100/0), světle zelená barva: Pantone č. 361 – A, (CMYK: 25/0/25/0)).

Obrázek č.2 – České národní logo BIO, Zdroj: VšeBIO ^[7]

Pokud jde o označování ekologických produktů nebo potravin ze třetích zemí, je užití loga EU dobrovolné. Logo EU nesmí být použito k označování produktů a potravin, které pocházejí z přechodného období.

4.9. Kontrolní systém

Cílem kontrolního systému v ekologickém zemědělství je poskytnout spotřebitelům záruky, že jimi kupované ekologické produkty byly ve všech fázích produkce, přípravy a distribuce vyprodukovány v souladu s požadavky platné legislativy o ekologickém zemědělství. Kontrolní systém však slouží i samotným producentům, jimž umožňuje používat ochrannou známku u certifikovaných

bioproduktů, čímž je chrání před nekalou soutěží v případě tzv. pseudobiopotravin a pseudobioproduktů.

Počátky kontrolního systému v EZ České republiky se pojí s obdobím po roce 1990, kdy byly zakládány první svazy ekofarem, jejichž směrnice udávaly podmínky prvních certifikací a kontrol. Tyto svazy užívaly vlastní značky pro označování biopotravin, a působily tak na spotřebitele spíše zmatečně. V důsledku toho uzavřelo v roce 1992 Ministerstvo zemědělství ČR se svazy dohodu o jednotném označování bioproduktů a biopotravin a zřízení jednotné kontroly a certifikace. Systém jednotného označování a jednotné kontroly začal fungovat od 1. 1. 1993, kdy byl zaveden tzv. Metodický pokyn pro ekologické zemědělství. Dále byl ustanoven Certifikační výbor a Technická komise. Tento systém byl pak o dva roky později akreditován IFOAM¹⁰ a dále dle nařízení Rady (EHS) č. 2092/91 byla s pověřenou kontrolní organizací EU uzavřena smlouva o supervizi EU, konkrétně s Bioland Kontrollstelle Bayern (nyní BIOZERT, GmbH, Augsburg), která umožnila export českých biopotravin do členských zemí. Spolupráce s EU si v roce 1999 vyžádala vznik právnické osoby, jež by převzala výkon kontroly a certifikace. Tou se stala KEZ, o. p. s. (Kontrola ekologického zemědělství, obecně prospěšná společnost) se sídlem v Chrudimi. Završením celého procesu bylo následně zanesení pravidel kontrolního systému do páté hlavy zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích.

Samotnou povinnost zajistit kontrolní systém pro ekologické zemědělství nám jako členskému státu EU stanovuje nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91, přičemž nechává na každém státu, jaký orgán kontrolou pověří (Krchňová, 2009).

Do konce roku 2009 působily v rámci kontrolního systému tyto instituce - ministerstvo zemědělství ČR, jako instituce pověřená dozorem, a tři jím pověřené kontrolní organizace – KEZ, o. p. s., ABCert AG a BIODKONT CZ s. r. o.. Od 1. ledna 2010 však dochází k rozdělení kompetencí v zajišťování kontrol EZ a nad dodržováním právních předpisů bude vedle soukromých kontrolních subjektů dohlížet také státní kontrolní orgán – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, který pro rok 2010 převezme kontrolní činnost zhruba nad 5% ekologicky hospodařících podniků.

¹⁰ Tato akreditace byla sice v roce 1997 ze strany Ministerstva zemědělství zrušena, ale na podzim bylo akreditační zřízení znovu zahájeno.

Smlouva mezi ministerstvem a pověřenou právníckou osobou se uzavírá na dobu neurčitou a musí obsahovat důvody, za nichž může být vypovězena, a výpovědní lhůtu. Každá osoba podnikající v ekologickém zemědělství (ekologický zemědělec, výrobce biopotravin, obchodník s biopotravinami, výrobce biokrmiv či dodavatel bioosiv a biosadby) má zákonem danou povinnost uzavřít smlouvu o kontrolní činnosti s některou ze státem pověřených kontrolních organizací.

Inspektoři, kteří kontrolu provádějí, musí mít alespoň úplné střední odborné vzdělání v oboru zemědělství a lesního hospodářství nebo potravinářství či veterinární vědy a nejméně pět let odborné praxe. Podle § 29 odst. 4 zákona o ekologickém zemědělství nesmí osoba provádějící kontrolu:

- a) *být osobou podnikající v ekologickém zemědělství,*
- b) *provádět kontrolu osoby podnikající v EZ, které poskytla v posledních třech letech poradenství,*
- c) *provádět kontrolu v obci, kde má trvalý pobyt, nebo*
- d) *provádět kontrolu u osob blízkých*

Osoba provádějící kontrolu má povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděla v průběhu kontroly, s výjimkou informací, které je povinna poskytnout ministerstvu.

Kontrola se provádí u ekofarem, výrobců biopotravin, výrobců krmiv a rozmnožovacího materiálu a osob, které uvádějí bioprodukty či biopotraviny do oběhu

Vlastní kontrolní činnost probíhá minimálně jednou ročně. Kontroly jsou buď řádné (ohlášené) vykonávané minimálně jednou ročně, které zahrnují kontrolu celého zemědělského podniku, nebo neohlášené, které jsou nařízené nebo namátkové. Nařízené kontroly jsou cílené a mohou se zaměřit např. jen na uložená opatření u problematických podniků.

Kontrolovaná osoba je podle nařízení Rady (ES) č. 834/2007 povinna pro své zařazení do kontrolního systému zaplatit *přiměřený poplatek* jako příspěvek na výdaje na kontrolu.

Kontrola zemědělského podniku probíhá, jak ji popisuje Krchňová (2009), následovně: nejprve se zkontrolují obecná kritéria, jimiž jsou osobnost podnikatele (odpovědné osoby), znalost požadavků zákona a vyhlášky zaměstnanci podniku, pořádek v podniku, včasnost preventivních opatření a pracovních zásahů či plnění nápravných opatření. Dalším krokem je kontrola rostlinné produkce, která zahrnuje kontrolu odrůd, pozemků i plodin, hnojiv i ochrany rostlin či osevního postupu. Při

kontrole živočišné produkce se kontrolují druhy a kategorie zvířat, zákroky na zvířatech, jejich ustájení a péče o ně, technologie chovu, nákup zvířat či zpracování živočišných produktů. Kontrole také podléhá prodej, a to jak prodej konečnému spotřebiteli, tak prodej k dalšímu zpracování. Poté následuje kontrola vedení účetnictví a skladové evidence. Jsou-li nějaké produkty přihlášené k certifikaci, identifikují se a kontroluje se jejich množství.

Po ukončení kontroly sepíše inspektor kontroly kontrolní zprávu s popisem zjištěných skutečností, ve které uvede případné nedostatky, a předá ji kontrolované osobě, aby ji stvrdila podpisem. Nesouhlasí-li kontrolovaná osoba s nálezem kontrolora, může své vyjádření uvést přímo do formuláře zprávy o kontrole.

Výši pokut za zjištěné správní delikty vymezuje § 33 zákona o ekologickém zemědělství. Pokutu za správní delikt lze uložit do jednoho roku ode dne, kdy byl zjištěn, nejdéle však do tří let ode dne, kdy byl spáchán. Pokuta je splatná do třiceti dnů od nabytí právní moci, vybírá ji ministerstvo zemědělství prostřednictvím územně příslušného finančního úřadu, a stává se příspěvkem do státního rozpočtu.

4.10. Dovoz biopotravin ze třetích zemí

Platný legislativní rámec umožňuje České republice dovážet biopotraviny nejen z členských států EU, ale i z tzv. třetích zemí, a sice splňují-li též kritéria, která na kvalitu a kontrolu biopotravin a bioproduktů kladou normy EU. Díky tomu jsou pak rovnocenné produktům vyprodukovaným na území EU.

Principy obchodu s třetími zeměmi vymezují Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91 a Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí.

Dovoz biopotravin do členských zemí EU probíhá na třech úrovních (Leibl, 2009):

1. Evropská Komise sestavuje seznam třetích zemí a kontrolních organizací, jež jsou oprávněné v těchto zemích biopotraviny certifikovat. Komise u těchto

kontrolních organizací ověřuje, zda certifikace probíhají v souladu s legislativou EU.

2. Druhou úrovní je seznam třetích zemí, u kterých platí, že Evropská Komise uznává celou třetí zemi včetně jedné nebo více kontrolních organizací, které v dané zemi certifikují biopotraviny. Zařazení země na tento seznam má za následek, že kromě zásady dodržování obecných předpisů pro mezinárodní obchod může do zemí EU dovážet biopotraviny bez jakéhokoliv omezení. V současné době tento seznam spolutvoří Austrálie, Nový Zéland, Argentina, Kostarika, Švýcarsko, Izrael, Indie a Tunisko.
3. Třetí úrovní je dovoz biopotravin založený na podmínce, že byly certifikovány podle norem ekvivalentních s legislativou EU. Může se jednat např. o akreditaci podle kontrolního systému IFOAM.

4.11. Dotace

Finanční podpora pro ekologické zemědělství je od roku 2007 určena Programem rozvoje venkova 2007 – 2013, a to prostřednictvím Osy II, Zlepšování životního prostředí a krajiny, podopatření 1.3. Agroenvironmentální opatření, titul 1.3.1.1. Ekologické zemědělství. Vyplácená podpora představuje náhradu za ekonomické ztráty vzniklé systémem ekologického hospodaření. V rámci AEO/PRV je EZ podporováno pomocí nařízení vlády č. 79/2007 Sb.. Podrobné podmínky pro přidělení dotace do EZ vymezuje Metodika k provádění nařízení vlády č. 79/2007 Sb..

Základní podmínkou pro poskytování finanční podpory v AEO je uzavření pětiletého závazku. Žádost o zařazení se podává na začátku pětiletého období, nejpozději do 15. 5. příslušného kalendářního roku. Žádost o poskytnutí dotace je nutno každoročně obnovovat. Žádat o dotaci na titul EZ mohou jen ty osoby, které obhospodařují alespoň 0,5 ha zemědělské půdy v režimu přechodného období nebo certifikovaném EZ s kulturou travní porost, orná půda, vinice, chmelnice či ovocný sad. Sazba dotace je diferencována dle využití obhospodařovaných ploch.

Sazba dotace:

- a) 155 EUR/ha orná půda (bez pěstování zeleniny a speciálních bylin)
- b) 71 EUR/ha trvalé travní porosty (neobhospodařované v režimu přechodného období)
- c) 89 EUR/ha trvalé travní porosty (obhospodařované v režimu přechodného období)
- d) 849 EUR/ha trvalé kultury, tj. vinice, chmelnice či ovocné sady
- e) 564 EUR/ha orná půda (pěstování zeleniny nebo speciálních bylin)

Dotace je vyplácena v Kč. Výše sazby se v roce 2008 přepočítávala dle směnného kurzu 26, 364 Kč/EUR, pro rok 2009 byla hodnota směnného kurzu stanovena na 26, 825 Kč/EUR. Výši dotace v Kč pro rok 2008 a 2009 uvádí tabulka č. 4.

Tabulka č. 4: Sazba dotace na obhospodařované plochy

Obhospodařovaná plocha	Sazba dotace v Kč	
	rok	2008
Orná půda	4086	4158
TTP	1872	1905
TTP v PO	22383	22774
Trvalé kultury	14869	15129
Zelenina/byliny	2346	2387

Zdroj: MZe, 2009

Podmínky poskytnutí dotace

1. Žadatel musí splnit na celé výměře zemědělské půdy zařazené do systému EZ nařízení Rady (ES) č. 834/2007, nařízení Komise (ES) č. 889/2008 a zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, v platném znění.
2. Žadatel musí být registrován v systému EZ podle zákona o ekologickém zemědělství.
3. Žadatel může získat dotaci na travní porosty za podmínky, že intenzita chovu hospodářských zvířat (skot, ovce, kozy, koně) činí nejméně 0,2 VDJ/ha travního porostu, nejvýše však 1,5 VDJ/ha travního porostu.

4. Chová-li žadatel k 31. 7. kalendářního roku koně, musí nejpozději do 15. září daného roku doručit místně příslušné zemědělské agentuře kopii registru koní a formulář SZIF¹¹ o stavu chovaných koní k 31. 7. s přepočtem na VDJ.
5. V žádosti o poskytnutí dotace je nutné u každého půdního bloku/dílu uvést zemědělskou kulturu, na níž je dotace požadována.
6. Součástí žádosti musí být mapový zákres půdních bloků/dílů s rozlišením podle zemědělských kultur.
7. Žadatel o dotaci na ovocné sady musí zajistit, aby počet životaschopných jedinců ovocných stromů/keřů na 1 ha osázené plochy daným druhem dřeviny neklesl u:
 - jádrovin pod 200 ks
 - peckovin pod 150 ks
 - bobulovin pod 800 ks
8. O dotaci na kulturu sad v titulu EZ lze žádat pouze na půdní bloky/díly, na které byla požadována dotace v roce 2007 nebo 2008 na kulturu sad v rámci titulu integrované produkce ovoce nebo v rámci titulu EZ podle NN 79.

Vedle dotace na obhospodařovanou půdu mohou ekologičtí zemědělci využít ještě zvýhodnění v pěti investičních projektech Programu rozvoje venkova, a to podle Osy I a Osy III: Modernizace zemědělských podniků, Zahájení činnosti mladých zemědělců, Předávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům, Podpora cestovního ruchu, Diverzifikace činností nezemědělské povahy.

4.12. Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010

V roce 2004 zpracovalo MZe ČR Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010, jenž vznikl jako reakce na vývoj zemědělské politiky v EU. Hlavním impulsem k vypracování Akčního plánu byl pak konkrétně dokument z roku 2002 – Analýza možnosti vzniku evropského akčního plánu, ve kterém Evropská komise přímo vyzývala ke zpracování národních akčních plánů. Vedle MZe se na

¹¹ Státní zemědělský intervenční fond, zprostředkovatel finanční podpory z Evropské unie a státního rozpočtu.

tvorbě Akčního plánu podílelo i MŽP, VÚZE (Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, dnes ÚZEI), ÚZPI (Ústav zemědělských a potravinářských informací), zástupci svazů ekologických zemědělců, kontrolní organizace KEZ o. p. s. (Kontrola ekologického zemědělství), zástupci zemědělských univerzit, výzkumných ústavů, ekozemědělců, výrobci a obchodníci s biopotravunami.

Akční plán se skládá ze tří kapitol: kapitola A – hlavní východiska Akčního plánu, kapitola B – stav EZ v ČR k roku 2004, kapitola C – hlavní cíle a priority Akčního plánu. Součástí akčního plánu je SWOT analýza EZ v ČR.

Priority Akčního plánu se dělí do 6 okruhů:

1. Vztah EZ k životnímu prostředí a pohodě zvířat
2. Posílení důvěry spotřebitele – propagace
3. Zpracování a marketing
4. Schopnost podnikat a ekonomická životaschopnost
5. Výzkum, vzdělávání, poradenství
6. Nástroje politiky, politická šetření

Hlavní cíle Akčního plánu ČR jsou pak následující:

1. Posílit postavení ekologického zemědělství v ČR
2. Zvyšovat pozitivní vliv EZ na přírodu a krajinu
3. Zajistit životaschopnost ekologických farem
4. Zvýšit konkurenceschopnost českého zemědělství v EU
5. Zvyšovat důvěru veřejnosti v ekologické zemědělce
6. Propagovat životaschopná venkovská hospodářství
7. Zlepšovat životní podmínky a welfare zvířat na ekologických farmách
8. Zajistit ochranu produktů EZ před kontaminací GMO
9. Rozšiřovat hospodářské aktivity s vyšší přidanou hodnotou
10. Přispět prostřednictvím ekologické produkce k ochraně zájmů spotřebitelů
11. Posilovat pozitivní vnímání kvality biopotravín u spotřebitelů
12. Rozšiřovat trh s biopotravunami, s rostoucím trhem zefektivňovat produkci a zpracování produktů EZ
13. Zlepšit odborné poradenství, vzdělávání a výzkum v EZ
14. Dosáhnout v roce 2010 podíl cca 10% zemědělské půdy v EZ na celkové výměře zemědělské půdy

SWOT analýza ekologického zemědělství v ČR

Součástí Akčního plánu ČR je SWOT analýza ekologického zemědělství v ČR, která v jednotlivých podkapitolách nahlíží české EZ dle jeho silných stránek, slabých stránek, příležitostí a hrozeb. Uvedené charakteristiky se vztahují ke stavu EZ v roce 2004.

Tabulka č. 5: SWOT českého EZ v roce 2004

<p>a) silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • angažovanost zástupců odborných organizací, na níž lze stavět strategie s potenciálem pro zlepšení EZ • vyhovující technické zázemí odborných organizací • existence stabilní skupiny zpracovatelů suchých produktů • existence pravidel pro dodržování principů pohody zvířat • zavedení finanční podpory ekologického zemědělství • existující ustanovení právního rámce ekologického zemědělství 	<p>b) slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatečný stupeň koordinace a společného postupu hlavních aktérů (MZe a nevládních subjektů) • nedostatečná propagace a reklama • nízký stupeň rozvinutosti vzdělání, výzkumu a poradenství • nedostatečné zpracovatelské kapacity a odbyt (zejména u komodit jako jsou maso a mléko) • nedostatečně vyzdvižený vztah k životnímu prostředí • není cíleně budována důvěra spotřebitelů v ekologické produkty • nízká schopnost ekozemědělců podnikat • zásady zajišťování pohody zvířat jsou místně nedostatečně dodržovány • nutnost zlepšit spolupráci mezi organizacemi zabývajícími se EZ se státní správou
<p>c) příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplikace zahraničních zkušeností • posílení důvěry spotřebitele a rostoucí vnímání hodnot ekologických produktů spotřebiteli v ČR a EU zemích • spolupráce s médií • regionální speciality • nové možnosti v získání finančních podpor EZ • využití konvenčních struktur, zejména již vybudovaného trhu a obchodní sítě • vstup do EU – otevření trhu, využití nových podpůrných programů • zavedení BIO komodit, vybudování BIO obchodů 	<p>d) hrozby</p> <ul style="list-style-type: none"> • bioskandály • nízká dostupnost úvěrů na běžném finančním trhu • nedořešené vlastnické vztahy k půdě • nízká koupěschopnost obyvatelstva • nízká stabilita ekonomického prostředí, nestabilita trhu • klamavé označení produktů EZ • případné zavádění GMO v Evropě i ve světě • negativní přírodní a klimatické jevy • stále nízké ekologické vědomí populace

Zdroj: Akční plán ČR pro rozvoj EZ do roku 2010 (Mze)

a) silné stránky

Silné stránky ČR v oblasti ekologického zemědělství se podle výše zmíněné SWOT analýzy z roku 2004 zakládaly především na existujících zákonných předpisech. Analýza celkově kladně hodnotí právní rámec ekologického zemědělství v ČR a zvláště vyzdvihuje stanovená pravidla pro dodržování principů pohody zvířat. Za další pozitivum českého EZ považuje SWOT analýza zavedený systém státních podpor do EZ a fungující systém kontroly EZ. Jako další silné stránky českého EZ analýza uvádí angažovanost a dobré technické zázemí zástupců organizací aktivních v EZ a přítomnost stabilní skupiny zpracovatelů suchých produktů.

b) slabé stránky

Slabých stránek vymezuje analýza více než silných. Na prvním místě uvádí nízký stupeň koordinace, komunikace a organizovanosti mezi hlavními aktéry v EZ, dále pak nedostatečné seznámení veřejnosti s logem „BIO – produkt ekologického zemědělství“ a s výhodami EZ a málo rozvinutý výzkum, vzdělávání a poradenství a neexistenci metodik pro postupy v EZ. Pokud na tomto místě vzpomeneme, že EZ se v České republice rozvíjí od počátku 90. let, je na pováženu, v kolika zásadních oblastech jsme se za dobu patnácti let nedokázali propracovat k uspokojivým výsledkům. Bohužel platí, že s odstupem dalších let k plné nápravě stále nedochází. Výčet slabých stránek pokračuje odkazem na roztržitost ekologické produkce a nízký odbyt produktů EZ a na nedostatečnou informovanost spotřebitelů o vztahu EZ k životnímu prostředí. České republice je dále vytýkáno, že není budována důvěra spotřebitele v ekologické produkty a celý systém EZ, či že řada farmářů není schopna zajistit financování projektů a účinně se ucházet o podpory ze strukturálních fondů. Další výtky se týká zásad zajišťování pohody zvířat, které jsou místně nedostatečně dodržovány, což negativně ovlivňuje veřejné mínění o EZ. Posledním apelem ze strany řešené analýzy je potřeba zlepšit spolupráci se státní správou na celostátní i regionální úrovni.

c) příležitosti

Za příležitosti, které se České republice při zkvalitňování systému EZ nabízí, uvádí analýza následující: aplikace zkušeností ze zahraničí, posilování důvěry spotřebitele v ekologické produkty a vývoj spotřebního koše, spolupráce s médií, podpora regionálních specialit, nové možnosti v získání finančních podpor, vybudování

BIO obchodů a v neposlední řadě využití konvenčních struktur, zejména již vybudovaného trhu a obchodních sítí.

d) hrozby

Za hrozby ohrožující kvalitu a rozvoj EZ se považují tyto vnější faktory: tzv. bioskandály, nedořešení vlastnické vztahy k půdě, nestabilita českého trhu, klamavé značení produktů, možné zavádění GMO, negativní přírodní a klimatické jevy, nízké povědomí populace o EZ, aj.

5. ANALÝZA STAVU EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V RÁMCI JIHOČESKÉHO KRAJE

5.1. Základní charakteristika ekologického zemědělství Jihočeského kraje

Cílem této kapitoly je charakterizovat ekologické zemědělství na území Jihočeského kraje. Základní přehled o rozmístění ekologických farem na území sledovaného kraje nabízí mapový výstup „Rozmístění ekologických farem na území Jihočeského kraje v roce 2008“, jenž je součástí kapitoly Přílohy, jako příloha č.2. Informačním pramenem pro vyhotovení této mapy byl Seznam ekologických zemědělců k 31. 12. 2008 (seznam ekofarmářů s adresami ekofarem tvoří přílohu č. 1), jenž je volně k dispozici na webových stránkách Ministerstva zemědělství ČR. Celkový počet jihočeských ekozemědělců činil koncem roku 2008 233 fyzických či právnických osob. Z tohoto počtu se však devět ekofarem nachází mimo území Jihočeského kraje a do Seznamu MZe byly zařazeny pouze na základě místa trvalého bydliště FO či sídla PO, jež je vlastníkem farmy. V kartografickém vyjádření se s nimi proto nepočítá. Jak vyplývá z mapového výstupu, je největší koncentrace ekologických farem na území okresů Prachatice a Český Krumlov. Je to dáno především vhodnými podmínkami pro chov skotu bez tržní produkce mléka.

Pokud jde o strukturu a výši produkce za sledovaný rok 2008, autorka vycházela z dat poskytnutých Ústavem zemědělské ekonomiky a informací (jenž je registruje díky spolupráci s kontrolními organizacemi působícími na území ČR, které tato data shromažďují v rámci své kontrolní činnosti). Tato data byla tabulkově zpracována tak, aby byla komparativní s daty za ekologickou produkci celé ČR, jimž se věnuje práce Statistické šetření na ekologických farmách České republiky 2008 (výstup funkčního úkolu Mze ČR č. 4218/2008). Srovnání je uvedeno pouze u té produkce, které byla zaznamenána nejen na republikové úrovni, ale i na území cílového kraje. Zpracovaná data jsou součástí Příloh jako příloha č. 3 – č.5.

Zaměříme-li se blíže na rostlinnou ekologickou produkci, pak se v Jihočeském kraji nejlépe rozvinulo pěstování obilovin, luskovin a okopanin. Obiloviny představují 7,72% celorepublikové ekologické produkce, přičemž dominuje pěstování ovsa, žita a pšenice. U produkce luskovin se Jihočeský kraj podílí dokonce 9,07%. Nejvíce se zde

daří bobu, pelušce a hrachu. Podle dat z ÚZEI by se podíl okopanin pohyboval kolem 33%. Autorka však není sto posoudit, zda-li jsou v tomto směru získaná data věrohodná. U dalších druhů plodin je jihočeská produkce výrazně menší. Je zapotřebí zmínit ještě podíl trvalých travních ploch. Zde se Jihočeský kraj podílí 11,29%.

Pokud jde o certifikovaná hospodářská zvířata chovaná na ekologických farmách, pak se na jihu Čech koncentruje celých 19,11% koz chovaných v rámci EZ v ČR. Co do procentuelního podílu následuje chov skotu se 17,55% a chov koní s 13,29%. Chov ovcí představuje 9,44% celorepublikového stavu. Ostatní chovy jsou zanedbatelné.

Z živočišné produkce je nejvíce zastoupeno kozí maso, které činí 26,23% české ekologické produkce. Dále to jsou hovězí maso 19,98%, kravské mléko 19,63% a kozí mléko 16,02%. Ze zbývajících živočišné produkce mají významný podíl též produkce biosyrů 15,2% a jehněčího/skopového masa 11,13%.

Dalším oddílem této práce je porovnání podílu struktury ekologického zemědělství se strukturou celkového zemědělství v Jihočeském kraje. Data z ÚZEI byla komparována s daty, která zveřejňuje Český statistický úřad^[5] ve Statistické ročence Jihočeského kraje 2009. Bohužel ČSÚ vymezuje strukturu zemědělské produkce jen za hlavní plodiny a komodity, čímž dochází ke značnému zkreslení informací, chceme-li srovnávat s daty z ÚZEI. Přesto byla opět vypracována tabulková porovnání a stanoven podíl ekologické produkce na produkci celkové, viz. příloha č. 6.

Budeme-li sledovat podíl ekologické zemědělské produkce na celkové zemědělské produkci Jihočeského kraje, vyplynou nám následující závěry. Největší podíl zaujímá produkce luskovin (celková) s 3,89%. Naneštěstí nemáme k dispozici data, která by uváděla přehled podílů jednotlivých druhů. Následuje produkce žita, která se na celkové produkci účastní 1,92%, a produkce ovsa o 1,85% z celkové produkce. U živočišné produkce je nejvíce zastoupen chov ovcí – 8,04% ze všech chovů jižních Čech – a chov skotu, jenž se podílí 5,16%.

Původním cílem této práce bylo stanovit i podíl místních BIO produktů na trhu. K tomuto tématu se však nezdařilo shromáždit data. Nutno podotknout, že zpřístupnění informací o EZ na krajské úrovni se jeví jako nedostatečné a autorka jej považuje za velký handicap ve vztahu ke státem proklamované snaze zlepšovat informovanost veřejnosti.

Analýzu stavu EZ na území Jihočeského kraje završuje zpracování a vyhodnocení dotazníkového šetření mezi vybranými ekologickými zemědělci tohoto kraje.

5.2. Zhodnocení výsledků dotazníkového šetření

Následující text řeší jednotlivé otázky, které byly součástí dotazníku, a shrnuje zjištěné výsledky. V případech, kde je vhodné grafické znázornění, jsou součástí textu výsečové grafy.

1. Jak dlouho se věnujete EZ (včetně přechodného období)?

Prvním tematickým okruhem, na který se mé šetření vztahovalo, byla otázka vlastního zahájení činnosti v režimu EZ. Třebaže autorka vycházela z malého okruhu respondentů, domnívá se, že se v práci podařilo potvrdit souvislost mezi změnami v poskytování státní podpory a vstupem zemědělců do EZ. Tato souvislost je patrná především v letech 2007 a 2008, kdy svou činnost zahájilo 34,4% z dotázaných jihočeských ekozemědělců, přičemž od roku 2007 je podpora EZ zajišťována novým programovým dokumentem – Program rozvoje venkova 2007 – 2013. Plných 62,5% ekologických zemědělců je v systému EZ registrováno po dobu jednoho až čtyř let. Tento zvýšený zájem si autorka obecně vysvětluje výhodnou dotační politikou, na kterou sami oslovení respondenti nejčastěji odkazovali. Zahájení činnosti v jiných letech nelze vztahovat ke konkrétním událostem v EZ ČR, s výjimkou roku 1998, kdy podle osloveného vzorku respondentů do EZ vstoupilo 9,4% jihočeských ekozemědělců, a to zřejmě na základě znovuzavedení státní podpory k tomuto roku.

2. Jaké důvody Vás přivedly k EZ?

Ve výčtu důvodů pro hospodaření v režimu a podle pravidel EZ jednoznačně dominuje poskytování dotací, a sice u celých 56,3% dotazovaných ekozemědělců. Na druhém místě 28, 2% oslovených uvádí, že podle pravidel ekologického zemědělství hospodařili již dříve a výhody čerpání státní podpory je ovlivnily až sekundárně. Mezi další motivy pro činnost v EZ se řadí ochrana životního prostředí a spolupráce více ekologických zemědělců v jedné oblasti. Jako další příčiny byly uvedeny přirozenost

EZ (ve smyslu „žádná chemie a umělá hnojiva“), zachování přirozeného rázu krajiny, zlepšení stavu zemědělské půdy, přijetí výzvy, zda-li lze hospodařit jinak než konvenčně, či snaha o maximální prodejnost hovězího masa eliminováním rizika nakažení BSE.

3. Věnujete se vedle EZ i konvenčnímu zemědělství?

Většina oslovených upřednostňuje „čistou“ formu ekologického hospodaření. Souběh s konvenčním zemědělstvím praktikuje pouze 15,6% respondentů, přičemž 50% z nich se nachází v přechodném období.

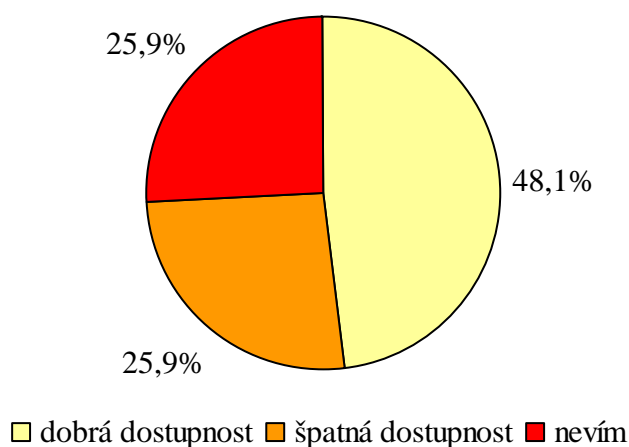
4. Věnujete s v rámci EZ živočišné produkci?

Pro Jihočeský kraj je typická živočišná produkce, a to i v rámci ekologického zemědělství. Z oslovených ekozemědělců se jí věnuje 84,4%, a jasně tak převažuje nad samostatnou rostlinnou produkcí, kterou praktikuje zbývajících 15,6% vzorku. Vzhledem k tomu, že chov zvířat v systému EZ je vázán na výživu z ekologických krmiv, byla tímto dotazníkem zjišťována jejich dostupnost.

• Jsou podle Vás ekologická krmiva na českém trhu dobře dostupná?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Graf č.4: Dostupnost ekologických krmiv

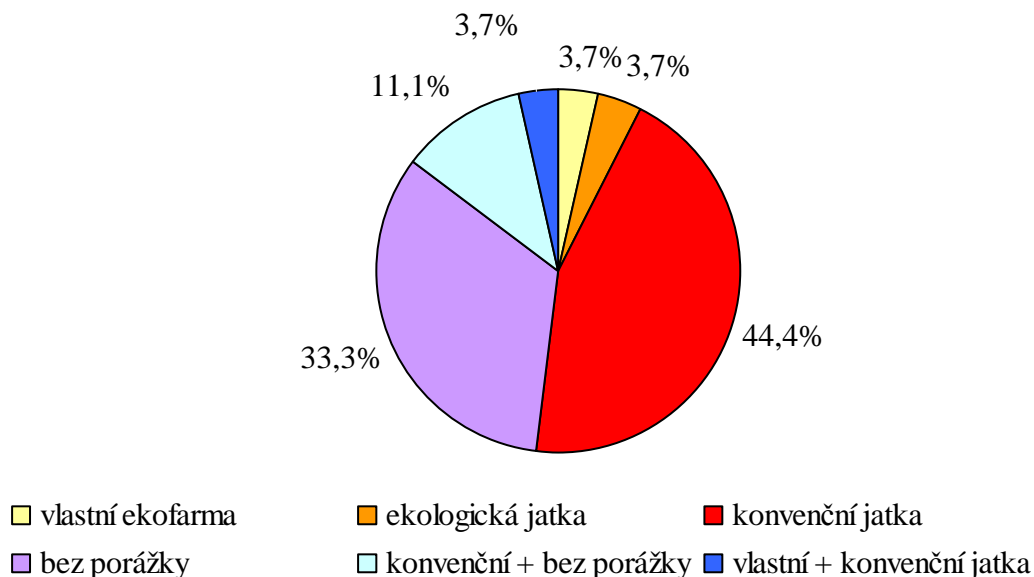

Podle názoru 48,1% respondentů je jejich dostupnost sice dobrá, ale jak mnohdy dodávali, jsou tato krmiva finančně značně nákladná. 25,9% oslovených se domnívá, že dostupnost ekokrmiv je malá, a zbývajících 25,9% se přiklání k odpovědi „nevím“, a sice z důvodu, že zkrmují pouze ta krmiva, která sami vyprodukovali.

• *Kde necháváte zvířata porážet?*

- a) *na vlastní ekofarmě*
- b) *na ekologických jatkách*
- c) *na konvenčních jatkách*
- d) *bez porážky*

Graf č.2: Typ porážky ekologicky chovaných zvířat

Pokud jde o porážku „ekozvířat“, je výsledkem této práce zjištění, že plných 44,4% dobytka se poráží na konvenčních jatkách, díky čemuž se samozřejmě nesmí dále prodávat jako bioprodukt. 33,3% dobytka se z ekofarmy prodává bez porážky.¹² 11,1% ekozemědělců kombinuje porážku na konvenčních jatkách s prodejem bez porážky, 3,7% oslovených kombinuje porážku na ekofarmě¹³ s porážkou na

¹² Na tomto místě musím uvést, že jsem si vědoma nedostatku své práce v tom ohledu, že jsem dále nesledovala, zda-li je dobytek vedený ať již jako zástav či jako jateční prodáván na základě certifikátu jako ekologický, či jako konvenční. Budu-li však vycházet z informací, které mi poskytli sami respondenti během našeho osobního setkání, pak převažuje prodej „bez certifikátu“.

¹³ Porážka na ekofarmě je možná u chovu koz, ovcí, drůbeže a králíků.

konvenčních jatkách, u 3,7% případů probíhá porážka pouze na ekofarmě a jen ve zbývajících 3,7% případů jsou hospodářská zvířata porážena na ekologických jatkách.

5. Legislativu týkající se EZ považujete za:

a) vyhovující

b) nevyhovující

V případě odpovědi b) svou odpověď zdůvodněte.

Pátá otázka týkající se vztahu ekologických zemědělců k platné legislativě ukázala, že 59% dotázaných je s nastavenými předpisy spokojeno a zbylých 41% je považuje za nevyhovující. Nedostatky evropské i české legislativy podle názoru respondentů spočívají především v tom, že často působí zmatečně a že zadává povinnost vést velmi širokou evidenci. Objevil se i názor, že Česká republika si nedokázala při vstupu do EU vyjednat pro oblast EZ dobré podmínky. Mezi další výtky se řadí neexistence pojízdnych jatek, přidělování dotací pouze na monokultury a ne na smíšené plochy či placení kontrol samotnými kontrolovanými ekozemědělci.

6. Jaké problémy týkající se EZ jsou podle Vás typické pro Jihočeský kraj?

Cílem této otázky bylo konkretizovat stávající nedostatky v EZ Jihočeského kraje. Výstupem mého dotazníkového šetření je zjištění těchto problémů: nedostatek zpracovatelských kapacit pro EZ, špatný odbyt bioproduktů (zejména biomasa), nedostatek ekojatek, neexistence finančního zvýhodnění při prodeji ekologických produktů, malá informovanost veřejnosti o EZ a obecně nízký zájem o produkty s označením „BIO“, absence mlékárny na výkup biomléka a nedostupnost ekologických krmných směsí.

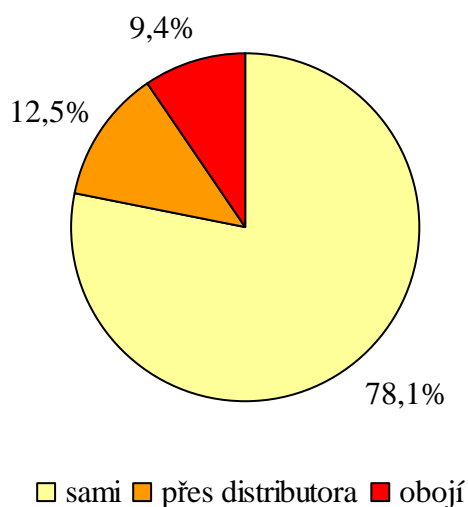
7. Produkty z vaší ekofarmy prodáváte:

a) sami

b) prostřednictvím distribuční sítě

V případě odpovědi b) uveďte, o jakou/é distribuční síť/e se jedná.

Graf č.3: Způsob prodeje bioproduktů

78,1% respondentů prodává bioprodukty zákazníkům přímo. 12,5% oslovených uskutečňuje prodej pouze prostřednictvím distribučních sítí a 9,4% farmářů zajišťuje odbyt svých bioproduktů kombinací obou možností. Je překvapující, že většina dotázaných odmítla uvést, s jakou distribuční firmou spolupracuje. Mezi zmíněnými distributory se objevily jen firmy Budweiser Export – Import, s.r.o. (výkup dobytka) JOKA – Mareček, s.r.o. (výkup dobytka), Kontrakt Lidmovice (výkup dobytka) a svaz PRO-BIO.

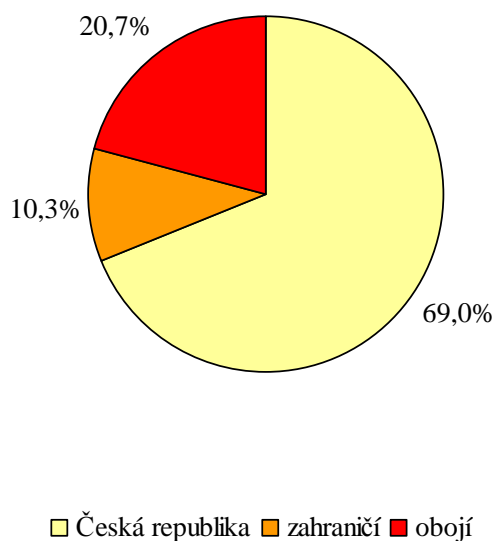
8. Produkty z Vaší farmy se prodávají:

a) v České republice

b) v zahraničí

V případě, že se Vaše produkty prodávají v zahraničí, uveďte cílové země.

Graf č.4: Místo prodeje bioproduktů

Pokud jde o konečného zákazníka, prodává se 69,0% bioproduktů v rámci ČR. 20,7% oslovených ekofarmářů prodává jak v ČR, tak v zahraničí. Zbýlých 10,3% respondentů směřuje prodej svých produktů pouze do zahraničí. Ochota dotazovaných ekozemědělců uvést zahraniční státy, do kterých své produkty prodávají, byla opět překvapivě nízká. Zmíněny byly pouze Německo, Rakousko a Španělsko.

9. Myslíte si, že všichni certifikovaní ekozemědělci dodržují pravidla EZ?

Výsledkem této poslední, čistě subjektivní, otázky je zjištění, že 56,2% respondentů zastává názor, že jsou i tací ekozemědělci, kteří pravidla EZ porušují! Zbývá však 43,8% oslovených, kteří jsou o poctivém dodržování pravidel přesvědčeni.

5.3. Návrh optimalizace stavu EZ

Mezi pozitivní stránky českého EZ jednoznačně patří dobré legislativní zázemí a státní podpora zformovaná do dotační politiky. Za významné autorka považuje zavádění produktů ekologického zemědělství do trvalého sortimentu obchodních řetězců, ale i narůstající zájem se strany menších živnostníků. Kladem českého EZ je i rozšiřující se informovanost veřejnosti a snadný přístup k základním informacím o EZ jak na internetových stránkách Ministerstva zemědělství ČR, tak i dalších organizací. Pozitivně můžeme hodnotit nárůst ekologicky obhospodařovaných ploch a přibývání osob podnikajících v systému EZ. Za důležité kroky k rozvoji EZ v rámci ČR autorka dále považuje projekty typu zavádění biopotravin do škol či spojování ekologického farmaření s agroturistikou.

Ekologické zemědělství v České republice se však i nadále pojí s různými problémy (viz. podkapitola 4.2.1.). Na základě načerpaných zkušeností autorka nyní předkládá vlastní návrh pro optimalizaci alespoň některých negativ EZ v rámci republiky i sledovaného Jihočeského kraje, jimiž by alespoň na teoretické úrovni chtěla přispět ke zdokonalení celého systému, jehož význam stále stoupá.

Obecně, s platností pro celou Českou republiku, se autorka domnívá, že je stále potřeba zdokonalovat informovanost veřejnosti o kvalitách ekologické produkce, jakož i o pozitivním vlivu ekologického hospodaření na krajinu. Více vyzdvihnout roli EZ na trhu práce, neboť umožňuje sebezaměstnávání celých rodin a navíc podporuje rozvoj venkova a umožňuje produkci regionálních specialit (což lze zužitkovat např. ve spojení s cestovním ruchem). Možným řešením by bylo častější pořádání seminářů pro veřejnost, a to především na úrovni menších obcí, kde se dá spíše předpokládat, že zemědělská tematika nalezne mezi obyvateli větší ohlas. Dále by bylo vhodné snížit na českém trhu podíl bioproduktů ze zahraničí, jejichž cena je navýšena náklady na dopravu a které tak zaujmou méně konečných spotřebitelů. Naopak je potřeba podpořit vlastní českou produkci, ať již větší dotační podporou nebo navýšením zpracovatelských kapacit.

S ohledem na Jihočeský kraj, jenž vyniká chovem masného skotu, se jeví jako nutné řešit nedostatek ekologických jatek. Ač je skot chován dle pravidel EZ, je jeho porážka nejčastěji realizována na konvenčních jatkách, což významně podráží jednu z hlavních myšlenek EZ o zacházení se zvířaty. Pro samotné ekologické zemědělce to

samozřejmě znamená i prodej dobytka za nižší výkupní ceny. Jistě by bylo přínosem, kdyby se na pultech menších obchodů začaly častěji objevovat regionální bioprodukty, což by podpořilo rozvoj EZ na úrovni daného regionu a motivovalo více začínajících zemědělců k zapojení se do režimu EZ. Na základě vlastní zkušenosti s návštěvami ekologických farem autorka dospěla k závěru, že by bylo ve vztahu ke veřejnosti přínosné, kdyby si jednotlivé ORP zpracovaly informační materiály o EZ na území svého katastru, podle kterých by se potenciální zájemci mohli orientovat ve smyslu „kde a co nakupovat“. Možným řešením by rovněž bylo i zařazení těchto informací na webové stránky jednotlivých ORP.

6. ZÁVĚR

Ekologické zemědělství je důležitým odvětvím primárního sektoru národního hospodářství. Ve své hlavní myšlence šetrného hospodaření ve vztahu k přírodě i lidem odráží současnou potřebu ekologické regulace soudobého stavu půdního fondu, kvality ovzduší a vod, kvality potravin, či přístupu v chovu hospodářských zvířat apod. Důraz na jeho rozvoj je kladen nejen vládou České republiky, ale i celým Evropským společenstvím, jehož součástí jsme a jehož zemědělská politika se nás přímo dotýká.

Tato práce se zaměřila na dva hlavní úkoly. Prvním bylo sestavení ucelené charakteristiky EZ pro celou Českou republiku, druhým bylo zacílení pozornosti na analýzu EZ v Jihočeském kraji. Vzhledem ke skutečnosti, že neexistují žádné oficiální publikace, které by shrnovaly informace o EZ na krajské úrovni, považuje autorka svůj druhý úkol za přínos k dané tematice. Sběr dat byl poměrně komplikovaný, neboť ani ústřední orgán, jakým je Ministerstvo zemědělství ČR, nebyl sto potřebná data poskytnout, či alespoň autorku odkázat na možné zdroje informací. Přesto se podařilo hledaná data získat, a alespoň v základním přehledu tak nastínit údaje o ekologické produkci Jihočeského kraje.

Pokud jde o postavení Jihočeského kraje mezi ostatními kraji České republiky, můžeme při vzájemném porovnání vycházet zejména ze statistiky MZe, která porovnává výměru ekologických ploch v krajích ČR v roce 2008. Z té vyplývá, že se co do výměry ekologických ploch Jihočeský kraj se svými 45 808,5 ha (14,3% z EP v ČR) řadí celkově na druhé místo (první zaujímá kraj Karlovarský). V dílčím pohledu zaujímá druhé místo v rozloze orné půdy a ploch pro pěstování trvalých travních porostů, menší zastoupení (6. místo mezi kraji) mají na území kraje pouze trvalé kultury, což si lze vysvětlit fyzickogeografickým charakterem regionu. Pro jiné mezikrajské srovnání se bohužel opět nedostává zdrojů dat.

Dílčím cílem této práce bylo zpracování zprávy o výsledcích vlastního dotazníkového šetření, jež bylo zrealizováno mezi vybranými ekologickými farmáři Jihočeského kraje. Za hlavní výsledky, k nimž autorka na základě tohoto průzkumu dospěla, jmenujme následující: hlavním motivem pro činnost zemědělců v ekologickém režimu je poskytování státní finanční podpory, typickým jevem pro EZ v Jihočeském kraji je dominance živočišné produkce (zejména chov masného skotu BTPM¹⁴), cca 2/5

¹⁴ Bez tržní produkce mléka.

oslovených farmářů poukazují na zmatečnost a složitost platné legislativy, za nejzávažnější problémy EZ v Jihočeském kraji považují sami ekozemědělci nedostatek zpracovatelských kapacit a špatný odbyt bioproduktů, či že převažuje přímý prodej konečnému spotřebiteli (s dominancí odbytu na území ČR).

Analýza stavu ekologického zemědělství je zakončena kapitolou Návrh optimalizace stavu EZ, v níž autorka shrnuje pozitiva a negativa českého EZ, i s ohledem na Jihočeský kraj, a uvádí vlastní návrhy pro zefektivnění a posílení EZ v ČR.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- DARMOVZALOVÁ I., KOUTNÁ K., 2009: Statistické šetření na ekologických farmách České republiky za rok 2008, Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Brno, 28 s.
- HONSOVÁ H., 2009: Pravidla v ekologickém zemědělství, Zemědělec, č. 1 - 2
- KONVALINA P. a kol, 2007: Právní normy a dotace v ekologickém zemědělství, odborná monografie, Jihočeská univerzita, České Budějovice, 38 s.
- KOLEKTIV autorů, 2009: Ročenka ekologického zemědělství 2008, PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, Šumperk, 32 s.
- KOLEKTIV autorů, 2004: Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010, Ministerstvo zemědělství ČR, 14 s.
- KRCHŇAVÁ M., 2009: Ochrana životního prostředí a ekologické zemědělství, diplomová práce, Masarykova univerzita, Brno, 62 s.
- LEIBL M., 2009: Ekologické zemědělství a biopotraviny v roce 2008, Agrární obzor, č. 13 – 14
- MOUDRÝ J. a kol, 2007: Kontrola, certifikace a poradenství bioprodukce, odborná monografie, Jihočeská univerzita, České Budějovice, 50 s.
- NÁHLOVSKÝ P., 2009: Ekologické zemědělství, diplomová práce, Masarykova univerzita, Brno, 95 s.
- ŠARAPATKA B., URBAN J. a kol, 2006: Ekologické zemědělství v praxi, PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, Šumperk, 502 s.
- ŽUFAN P., 2007: Ekologické zemědělství České republiky v kontextu Společné zemědělské politiky Evropské unie, disertační práce, Masarykova univerzita, Brno, 120 s.

Legislativní předpisy:

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství

Nařízení Rady (ES) č. 834/2007, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91

Nařízení komise (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu

Nařízení komise (ES) č. 1235/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení rady č. 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí

Nařízení komise (ES) č. 271/2010, kterým se mění nařízení (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o logo Evropské unie pro ekologickou produkci

Metodika k provádění nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění novely nařízení vlády schválené dne 26. března 2008.

Elektronické prameny:

[1] Ministerstvo zemědělství ČR – www.mze.cz [online] [cit. 2010-02-20]

[2] Kontrola ekologického zemědělství o. p.s - www.kez.cz [online] [cit. 2009-11-19]

[3] PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců – www.pro-bio.cz

[online] [cit. 2009-09-02]

[4] Ústav zemědělské ekonomiky a informací – www.uzei.cz [online] [cit. 2010-03-25]

[5] Český statistický úřad – www.czso.cz [online] [cit. 2010-04-05]

[6] Server o vegetariánství – www.vegetarian.cz [online] [cit. 2009-10-14]

[7] VšeBio – www.vsebio.cz [online] [cit. 2010-03-30]

8. PŘÍLOHY

Příloha č.1: Seznam ekologických farem Jihočeského kraje k 31. 12. 2008

Příloha č.2: Rozšíření ekologických farem na území Jihočeského kraje k 31. 12. 2008

Příloha č.3: Produkce a výnos plodin na ekologických farmách ČR v roce 2008

Příloha č.4: Počet certifikovaných zvířat na ekologických farmách ČR a
Jihočeského kraje v roce 2008

Příloha č.5: Certifikovaná produkce zvířat na ekologických farmách ČR a
Jihočeského kraje v roce 2008

Příloha č.6: Srovnání celkové a ekologické produkce Jihočeského kraje
v roce 2008

Příloha č. 7: Dotazník

Příloha č.1: Seznam ekologických farem Jihočeského kraje k 31. 12. 2008

Koubová Jana	Dlouhá 364	373 12	Borovany
LEPŠA VLADIMÍR	Rejta 371	374 01	Trhové Sviny
1. jihočeská zemědělská a.s.	Jemčina 15	378 16	Lomnice nad Lužnicí
AGRA Zvíkov spol. s r.o.	Zvíkov-Ortvínovice čp. 32	373 72	Lišov
AGRO- MAMBAK s.r.o.	Horní Dvořiště 72	382 93	Horní Dvořiště
AGRO SF s.r.o.	Na Huti 300	378 06	Suchdol nad Lužnicí
AGRO Šumava s.r.o.	Horní Planá 125	382 26	Horní Planá
AGRO TRADE spol. s r.o.	Linecká 824	382 41	Kaplice
Agrobiologica s.r.o.,	Nové Hrady, Obora u Vyšného	373 33	Nové Hrady
AGROSPOL DUBOVICE s.r.o.	Sedlo u Číměře 57	378 33	Nová Bystřice
AGROSPOL ROŽMITÁL NA ŠUMAVĚ s.r.o.	Rožmitál na Šumavě 155	382 92	Rožmitál na Šumavě
AGROWALD s.r.o.	Přízeň 31	382 18	Rožmberk nad Vltavou
ANIBAS s.r.o.	Palackého náměstí 59/I	380 01	Dačice I
BEMAGRO, a.s.	Malonty 101	382 91	Malonty
Benda Jiří	Hronova Vesec 1	399 01	Nadějkov
Benda Jiří	Petřkovice 4, Nadějkov	399 01	Milevsko
Benda Stanislav	Hronova Vesec 11	398 53	Nadějkov
Beran Jan	Kubova Huť 9	385 01	Vimperk
Bergmüller, s.r.o.	Michnice 1	382 41	Kaplice
Berthold Leibetseder spol. s r.o.	Lánský Dvůr	382 73	Vyšší Brod
BIOAGRAR s.r.o.	Palackého náměstí 59	380 01	Dačice
Blažek Josef	Stříbřec 1	378 18	Stříbřec
Bouška Pavel, Ing.	Nový Dvůr 31	384 72	Zdítov
Brautferger Jiří	Lipka 28	385 01	Vimperk

Brůha Miroslav	Bohdalovice 23	382 11	Světlík
Budínská Marcela	Skláře 6	385 01	Vimperk
Cais Antonín, Ing.	Chalupy 98	384 73	Stachy
Cavalo Černá v Pošumaví s.r.o.	Černá v Pošumaví 4	382 23	Černá v Pošumaví
Cepák Miloš	Tušť 150	378 06	Suchdol nad Lužnicí
Citterbartová Emilie	Březí 27	262 42	Rožmitál pod Třemšínem
Čech Přemysl	Mnich 22	378 21	Kardašova Řečice
Červenková Magdalena	Samota Hemera 73	375 01	Týn nad Vltavou
Dána Jaroslav - Zemědělská farma Jánské údolí	Chvalšiny 161	382 08	Chvalšiny
Daňková Marie	Koryto 33	383 01	Prachatice
Diviš Miroslav	Láz 4	386 01	Strakonice
Drábek Václav	Ratiboř 54	378 21	Kardašova Řečice
Drexlerová Martina	Hvožd'any 30	391 65	Bechyně
Dubový Radek, Ing.	Horní Dvorce 1	378 53	Strmilov
Dudášová Jana	Žďár 4	398 11	Protivín
EKOFARM LIPNO s r.o. - Zemědělský areál Světlík	Frymburk 36	382 79	Frymburk
Endrle Petr	Vadín 3	580 01	Havlíčkův Brod
EWE CZ s.r.o. - Farma Mlýnec	Smrkov 10	391 33	Jistebnice
Fajmon Vladimír	Tichá 17	382 41	Kaplice
FARIM, s.r.o. - farma Tejmlov	Javorník č. 1	384 73	Stachy
Farka Martin	část Todně 4	374 01	Trhové Sviny
FARM & FOREST COMPANY, s.r.o.	Palackého nám. 59/I	380 01	Dačice
FARMA CHVALŠINY, s.r.o. - Ekofarma Tichá	Chvalšiny 106	382 08	Chvalšiny
FARMA KRANZL, s.r.o.	Palackého náměstí 59/I	380 01	Dačice
FARMA MILNÁ, s.r.o.	Milná 7	382 79	Frymburk
FARMA PÍSEČNÉ spol. s r.o. - farma Číměř	Číměř 101	378 32	Číměř
Farma Přídolí spol. s r.o. - Statek Přídolí	Přídolí 100	381 01	Český Krumlov

Farma Šumava s.r.o.	Ktiš 11	384 03	Ktiš
FAUN BK s.r.o.	Zbytiny č. 8	384 41	Zbytiny
František Dobrota s.r.o.	Žižkova 637	378 06	Suchdol nad Lužnicí
Frejlichová Jitka	Dynín 28	373 64	Dynín
GABRETA, spol. s r.o.	Zbytiny 1	383 01	Prachatice
Graman Jaroslav	Stradov 15	374 01	Trhové Sviny
GW FARMA s.r.o.	Křišťanov č.p. 12	383 01	Prachatice
Habersberger Petr Ing.	Dvorce 50	379 01	Třeboň - Břilice
Hájek Petr	Pohorská Ves 34	382 83	Pohorská Ves
Helfert Andrej	Holičky 12	378 03	Majdalena
Hofbauer Jan	Stříbřec 37	378 18	Stříbřec
HOFSTÄTTER - EKO, s.r.o.	Hluboká 28	378 81	Slavonice
Hojek Adolf Ing.	Pohraniční Stráž 422	382 73	Vyšší Brod
Holeček Radomil	Šebestov 183	384 73	Stachy
Houška Jan - H - Farma	Pístina 2	378 02	Stráž nad Nežárkou
Hrbek Jaroslav	Kolence 17	378 17	Novosedly nad Nežárkou
Hrbek Jaroslav	Kolence 17	378 16	Novosedly nad Nežárkou
Hrňa Aleš	Mlynářová 55	384 51	Volary
Hřebíková Renáta	Budkov 13	384 22	Vlachovo Březí
Hudcová Alena	Brusná 165	384 11	Netolice
Chmelař Pavel	Světlík	382 16	Světlík
Ichová Kristina - zemědělská farma Horní Vltavice	Horní Vltavice	384 91	Horní Vltavice
IKL FARMING s.r.o.	Nepřejev 3	399 01	Nadějkov
Janošův Adam	Malonty 175	382 91	Malonty
Janoušek Jan	Hoštice 79	387 01	Volyně
Janoušek Jan	Hoštice 17	387 01	Volyně
Javůrek Pavel	Dobrohošť 12	380 01	Dačice
Jemelka Jan, Ing.	Dobročkov 17	383 01	Prachatice
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích - školní zemědělský podnik	Na zlaté stoce 3	370 05	České Budějovice
Jiřík Miroslav	část Branišov 17	384 73	Stachy
Jordanová Diana	Trojany 1	382 72	Dolní Dvořiště

Jungvirt František	V Domkách 160	382 26	Horní Planá
Jungwirth Milan	Křenovice 87	373 84	Dubné
Kamír Vlastimil, Ing. - Farma Borová	Borová 44	381 01	Český Krumlov
Karas Aleš, Ing.,	Horní Vltavice 78	384 91	Horní Vltavice
KERIM spol. s r.o.	Přední Výtoň 31	382 73	Vyšší Brod
Kittlová Veronika, Ing.	Olšina 30	382 26	Horní Planá
Kocourek KG, organizační složka	Dešná 19	378 73	Dešná
Kojan Jan	Jílovice 31	373 12	Borovany
Kolářová Martina - MK ranč	Čertyně 2, Dolní Třebonín	382 32	Velešín
Konzal Jan	Rychtářov 5, Brloh	382 03	Křemže
Korunka Ferdinand	Tušť 138	378 06	Suchdol nad Lužnicí
Kosík Antonín - farma Těchoráz	Těchoráz 2	382 73	Vyšší Brod
Kouba Bohuslav	Jamné čp. 11	370 01	Boršov nad Vltavou
Kouba Jiří	Vodňanské Svobodné Hory 3	389 01	Vodňany
Kouba Vlastimil	Třísov 26	382 03	Holubov
Kovář Václav JUDr.	Záblatí	384 33	Záblatí u Prachatic
Kovařík Jaroslav - ekologické zemědělství	Zdíkov - Račov 39	384 73	Stachy
Kovařík Karel Ing.	Žihobce 53	342 01	Sušice
Král Martin	Cerhonice 72	398 04	Čimelice
Kraml Eduard	Jirkalov 57	384 73	Stachy
Krejcar David - K.Ú. Těšínov	Těšínov 7	398 11	Protivín
Krejcar Michal	Žďár 4	398 11	Protivín
Krejsa František	Horosedly 13	384 81	Čkyně
Krejsa Zdeněk	Korkusova Huť č. 13	385 01	Vimperk
Krokovice, spol. s r.o.	Písečné nad Dyjí 23	378 72	Písečné nad Dyjí
Krtouš Vladimír, Ing.	Branišov 9	384 73	Zdíkov
Kubeček Luboš	Mnichovice 294	382 73	Vyšší Brod
Květoňová Emilie	Jílovice 55	373 32	Jílovice

Langová Hana	Stoječín - Peníkov 21	378 81	Slavonice
Lazna Jiří - zemědělská farma	Benešova Hora 12	384 73	Stachy
Lazna Jiří ml. - Farma Bláhov	Bláhov	384 73	Stachy
Lehocká Stanislava	Horní Polánky, Stará Lhota	430 22	Nýrsko
Lev Libor	Brloh 73	382 03	Brloh
Likler Jan - Dvůr Metlice	Rožmberk nad Vltavou 134	382 18	Rožmberk nad Vltavou
Lojka Jiří	Horní Němčice, areál ZD -	378 53	Strmilov
Lojka Kamil, Ing.	Horní Němčice, areál ZD -	378 53	Strmilov
Mačlová Zdeňka - Farma Víska	Víska	387 19	Čestice
Madleitner Burkhardt s.r.o.	Michnice 1	382 41	Dolní Dvořiště
Macháček Petr	Litoradlice 12	375 01	Týn nad Vltavou
MANI, spol. s r.o. - Farma Drochov	Drochov	382 42	Kaplice
Marek Jiří, Ing.	Chvalkov 22	374 01	Čížkrajice
Marešová Romana, Ing.	Mlýny 69	392 01	Soběslav
Martínek Roman	Zálezly 31	384 81	Čkyně
Martinka Luděk	Rožmitál na Šumavě 1	383 92	Rožmitál na Šumavě
Maurer František	Studánky 20	382 73	Vyšší Brod
MEDIAN s.r.o. - ekofarma Cíkar	Cíkar 130	378 21	Kardašova Řečice
Meduna Jan	Majdalena 150	378 03	Majdalena
MIDVO spol. s r.o. - Farma Čertyně	Čertyně 2	382 32	Velešín
Mihalič Milan	Bližší Lhota 35	384 51	Volary
Michal Just	Mičovice 2	384 02	Lhenice
Michálek Vladimír	Hoslovice, Hodějov 3	387 16	Volenice
Moravec Stanislav	Vlkonice 129	384 86	Vacov
Mráz Jaroslav	Malenice 36	387 06	Malenice
Muška Václav	Brusná 278, Lhenice	384 11	Netolice
Nedorost Vladimír	Hartunkov 3	382 41	Benešov nad Černou

Nekola Bohumír	Břehov 7	373 41	Hluboká nad Vltavou
Něnička Jaroslav - Rodinná farma Janova Ves	Janova Ves 30	382 41	Kaplice
Netík Jiří	Čihovice 30	375 01	Týn nad Vltavou
Novák Jan	Michlova Huť 7	385 01	Vimperk
Nováková Barbora	Štětice 45, Ražice	398 11	Protivín
Ottenschläger Gerhard	Mánesova 66	383 82	Benešov nad Černou
Oulický Jiří	Jeronýmova 128	384 21	Husinec
Oulický Jiří, MVDr.	Chelčického 231	384 21	Husinec
Pavelec Stanislav	Studánky	382 73	Vyšší Brod
Pech Michal	Dvorec 5	384 26	Strunkovice nad Blanicí
Pejcha Pavel Mgr.	Zahrádka 42	381 01	Český Krumlov
Pejša Jiří	Pejšova Lhota 1	391 33	Jistebnice
Pekárek Vlastimil	Borek 11	380 01	Dačice
Pelešková Šárka, Mgr.	Svaté Pole 8	341 01	Horažďovice
Petržílek Milan	Polupín 1	378 53	Strmilov
Petržílek Václav	Olšany 9	378 53	Strmilov
Pihera Petr, Ing.	Černětice 1	387 01	Volyně
Pichl Antonín	Borová Lada 7	384 92	Borová Lada
Pichler Lubomír Ing.	Lesní Chalupy 152	384 73	Stachy
Pínová Naděje	Dluhoště 39	382 41	Kaplice
Plojhar Miroslav	Litoradlice 15	375 01	Týn nad Vltavou
Podolák Jiří, Ing.	Mladošovice 70	379 01	Třeboň
Pohoří s.r.o.	Linecká 277	381 01	Český Krumlov
Pojsl Jaroslav - Ekofarma Kuří	Benešov nad Černou	382 92	Rožmitál na Šumavě
Prchlík František	Mutice 5	391 43	Nová Ves u Mladé Vožice
Průka Václav	Rejta 337	374 01	Trhové Sviny
PŘIBRÁNÍ s.r.o.	Dolní Příbrání 36	382 83	Pohorská Ves
Přírodní park Česká Kanada s.r.o.	Nemanická 440/14	370 10	České Budějovice
Pubal Vlastimil	Boňanovice 18	385 01	Vimperk
PVDP Invest s.r.o.	Rožnov 1	378 83	Český Rudolec
R - YARD spol. s r.o. - Farma Čeřín	Čeřín 3	382 92	Rožmitál na Šumavě

Ranch28 s.r.o.	Oldřiš 28	377 01	Jindřichův Hradec
Rašelina a.s.	Hořice na Šumavě	382 22	Hořice na Šumavě
Rožd'álová Jiřina	Moraveč 1	391 37	Chotoviny
Rožd'álová Martina	Moraveč 1	391 37	Chotoviny
Rýdl Zdeněk Ing. - RANČ HANIČKA	Přídolí čp. 21	381 01	Český Krumlov
Samohejlová Andrea	Malešice č. 61	375 01	Týn nad Vltavou 1
Sassmanová Božena	Byňov 72	373 34	Byňov
Seberová Marie, Ing.	Nišovice 33	387 01	Volyně
Sedláček Ondřej	Arnoštov 47	383 01	Prachatice
Schandl Václav MVDr.	Palackého 270	378 06	Suchdol nad Lužnicí
Schönbauer David	Láz čp. 40	384 62	Nová Pec
Schubert Anna - Farma Highland	Horská Kvilda 68	385 01	Vimperk
SITTER s.r.o.	Valtrov 41	384 51	Horní Planá
Sitter Václav, Ing.	Volovice	383 01	Prachatice
Smolík Václav	Branná 56	379 01	Třeboň
Sova Jaroslav	Záhoří 36	384 81	Čkyně
Staněk Jiří	Bohumilice 10	384 81	Čkyně
Staněk Miroslav, Ing.	Onšovice 22	384 81	Čkyně
Starý Vlastimil	Malonty 81	382 91	Malonty
Steinbrenner František	Arnoštka 5	385 01	Vimperk
Steinbrenner Jan	část Arnoštka 5	385 01	Vimperk
Stráská Lucie	Hrudičkova 2109	148 00	Praha 4, Chodov
Sušilová Šárka	Hájná Hora 611	385 01	Vimperk
Šebelka Milan - Angus Farma	Rančice 3	370 07	Kamenný Újezd
Šedivý Josef - Farma Bělá	Bělá	382 91	Malonty
Šimák Vlastimil	Sedlecká 184	391 33	Jistebnice
Šindelka Martin, Ing.	Choustník 106	391 18	Choustník
Škopek Zdeněk	Horosedly 22	384 81	Čkyně
Šnajdrová Pavlína	Dvorce 8	378 02	Stráž nad Nežárkou
Šnelcer Josef	Oseky 5	383 01	Prachatice
Šnobrová Ivana	Jenín 72	382 72	Dolní Dvořiště
Špatný Jakub	Bílsko 25	387 73	Bavorov
Štěpánek Pavel, Ing.	Slunečná 3	384 51	Volary

Šťovíček Jan	Líšnice 18	373 41	Hluboká nad Vltavou
Šumava, a. s. - Ekofarma Starov	Nišovice 55	387 01	Volyně
Šumavská zemědělská společnost s.r.o.	Hněvanov 24	382 92	Rožmitál na Šumavě
Šusta Milan - ANGUS FARMA MÝTO	Mýto 17	381 01	Český Krumlov
Švarc Jiří	Říhov 51	384 73	Stachy
Švejda Pavel	Klečaty 43, Zálší	391 81	Veselí nad Lužnicí
Tancer Jiří - Farma Rohy	Janské Údolí 23, Brloh	382 03	Křemže
Tripes Antonín	Dobrkovská Lhotka čp. 70	374 01	Trhové Sviny
Václavík Jiří	Skláře 5	381 01	Český Krumlov
Valčuha Lubomír, Ing.	Pasovary	382 16	Světlík
Valter Jiří, Ing. - Milná	Třída Míru 201	381 01	Český Krumlov
Veis Miroslav Mgr.	Újezdec 8	384 22	Vlachovo Březí
Vitek Václav - Farma ViVa, ,	Janské Údolí 13, Brloh	382 03	Křemže
Vítů Jaroslav	Na chalupy 323	370 06	Srubec
Vladařová Lucie, MVDr.	Čhaň 2E	341 42	Kolinec
Vlnieška Jan	Olšina 16	382 26	Horní Planá
Vojenské lesy a statky ČR, s.p. - Zemědělská správa Květušín	Jiráskova 150	382 26	Horní Planá
Vokál Pavel, Ing. - farma Strážný	Strážný 11	384 43	Strážný
Vokatý Libor	Lučkovice 8	398 04	Čimelice
Vondrušková Věra	Protivec 8	383 01	Prachatice
Vostrovský David	Milešice 19	383 01	Milešice
Winkler David	17.listopadu 552	378 06	Suchdol nad Lužnicí
Zadrazil Miloslav, Ing.	Knínice 79	588 59	Knínice
Zámečník Jaroslav - ekofarma Světlík	Zemědělský areál Světlík	382 16	Světlík
ZEFA Nová Pec s.r.o.	Pivovarská 197	383 01	Prachatice
Zeman Tomáš	Ludvíkov č.p. 213	391 33	Jistebnice
ZICOTTON Český Krumlov v.o.s.	Okružní 325	381 01	Kájov
Zídek Stanislav	Bořanovice 11	385 01	Vimperk

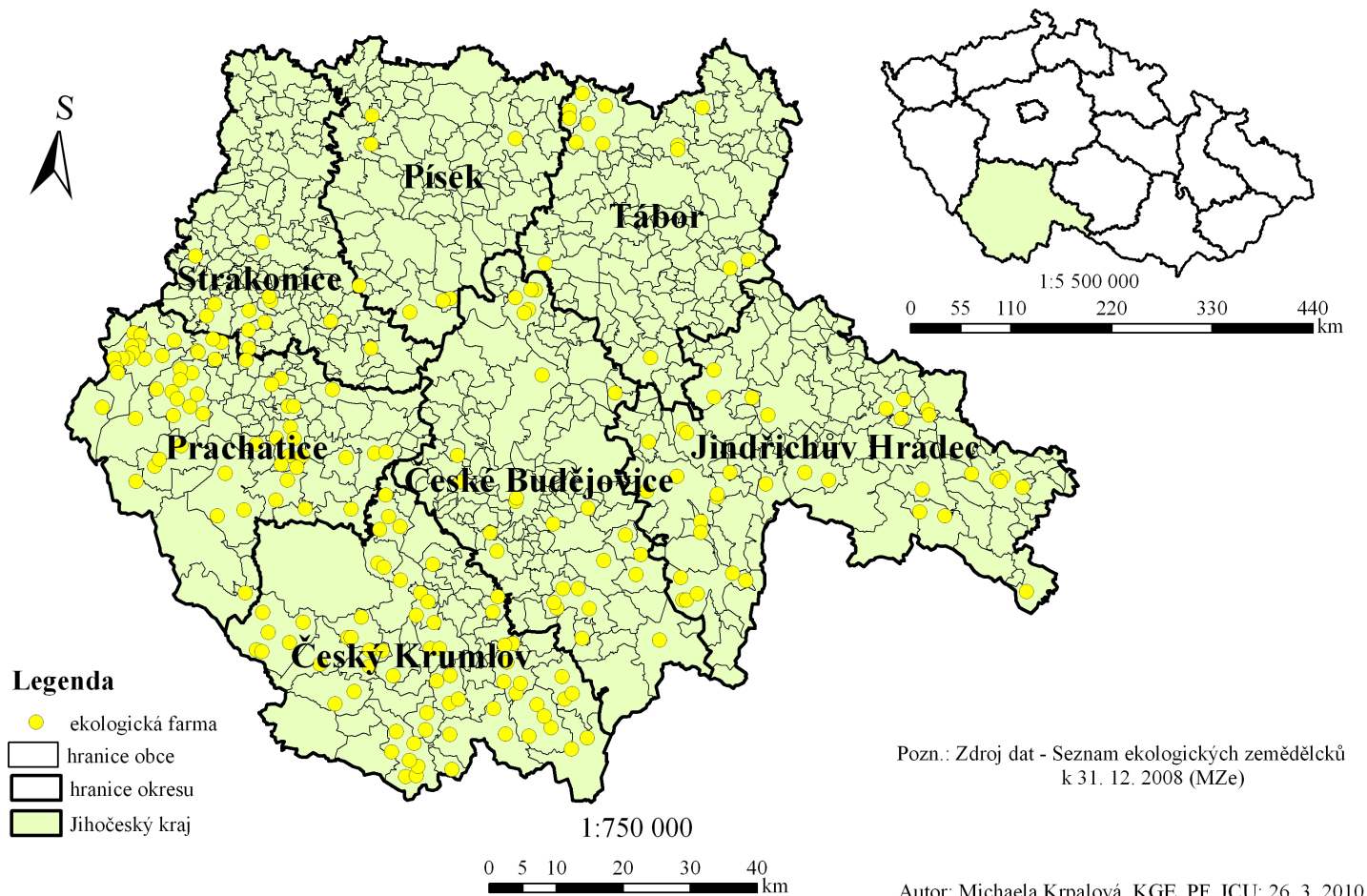
ZITA KÁJOV s.r.o.	Žestov I	382 21	Hořice na Šumavě
ZVO, s.r.o.	Dřešínek 1	387 19	Čestice
Žíla Ladislav Bc.	Žestov 2	382 22	Hořice na Šumavě
Žlábek Ivan, Ing.	Cejstce 22	385 01	Vimperk

Zdroj: Mze, 2009

Pozn.: Zelenou barvou jsou vyznačeny ekofarmy, které se nacházejí mimo území Jihočeského kraje. Do seznamu byly zařazeny na základě místa trvalého bydliště FO či sídla PO, jež je vlastníkem farmy. V kartografickém vyjádření, které z tohoto seznamu vychází, se s nimi tedy nepočítá.

Příloha č.2: Rozšíření ekologických farem na území Jihočeského kraje k 31. 12. 2008

Rozšíření ekologických farem na území Jihočeského kraje k 31. 12. 2008

Příloha č.3: Produkce a výnos plodin na ekologických farmách ČR v roce 2008

Plodiny	Česká republika				Jihočeský kraj			
	Období konverze(ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem(ha)	Ekologická produkce (t)	Období konverze(ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem(ha)	Ekologická produkce (t)
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) - celkem	8 412,11	10 154,61	18 566,72	30 509,19	1737,37	720,3404	2457,71	2354,691
Pšenice obecná	1 964,91	1 977,89	3 942,80	6 836,94	390,17	76,4452	466,6152	302,3456
Špalda	214,32	1 767,70	1 982,02	5 408,77	33	174,66	207,66	705
Pšenice tvrdá	26,5	38,21	64,71	159,75	5	0	5	0
Žito	411,29	897,04	1 308,33	2 727,50	214,18	142,78	356,96	652,5
Ječmen	2 167,92	804,18	2 972,10	2 309,69	380,01	20,61	400,62	74
Oves	1 048,82	2 536,59	3 585,41	6 472,74	175,15	222,4052	397,5552	620,3456
Tritikále	1 652,95	1 228,63	2 881,58	3 721,95	359,96	83,44	443,4	311
Kukuřice na zrno	470,94	203,55	674,49		167,5	6770,356	167,5	ÚN
Proso	82,17	9,66	91,83	21	0	0		0
Pohanka	217,93	530,36	748,29	1 051,92	12	0	12	0
Ostatní obiloviny na zrno (včetně osiv)	154,37	160,8	315,17	444,5	0,4	0	0,4	0

Luskoviny na zrna celkem (suché luskoviny)	497,71	795,26	1 292,97	1 701,07	58,48	90,0152	148,4952	154,352
Hrách	242,91	505,37	748,28	1 220,81	34,5	2,16	36,66	10,6
Fazole	0	0,35	0,35	0,4	0	0,05	0,05	0,1
Bob	6,64	71,92	78,56	105	3,97	65,1	69,07	100
Lupina	0	23,26	23,26	33,26	0	0	0	0
Sója	0	9,56	9,56	14,35	0	0	0	0
Pelůška	159,63	145,71	305,34	233,9	19,01	22,59	41,6	42,5
Ostatní luskoviny	88,53	39,09	127,62	93,35	1	0,1152	1,1152	1,152
Okopaniny celkem	44,16	201,73	245,89	3 825,05	4,49	69,3712	73,8612	1259,876
Brambory (včetně raných a sadbových brambor)	43,93	194,27	238,2	3 538,55	4,49	69,3712	73,8612	1259,876
Cukrová řepa (včetně sadby)	0	6,13	6,13	269,2	0	0	0	0
Krmné okopaniny a brukvovité (bez bruk. na osivo)	0,23	1,2	1,43	16,45	0	0	0	0
Další okopaniny	0	0,13	0,13	0,85	0	0	0	0

Technické rostliny celkem	954,83	533,59	1 488,42	1 295,16	287,28	0,31	287,59	0,15
Olejníny	811,55	335,67	1 147,22	306,89	99,77	0,1	99,87	0,05
Slunečnice	1	38,08	39,08	85,55	0	0,1	0,1	0,05
Řepka a řepice	613,86	0	613,86	0	251,77	0	251,77	0
Len	0	6,27	6,27	6,27	0	0	0	0
Mák	102,83	1,87	104,7	2,22	34,51	0	34,51	0
Hořčice	93,86	200,57	294,43	190,85	0	0	0	0
Další olejniny	0	88,88	88,88	22	0	0	0	0
Textilní plodiny	9,67	5	14,67	10	0	0	0	0
Aromatické, léčivé rostliny a koření	52,52	191,34	243,86	975,67	0	0	0	0
Čerstvá zelenina, melouny, jahody (celkem)	18,08	297,22	315,3	2 093,83	10,055	0,67	10,725	7,486
Košťáloviny / brukvovité (bez kořenových)	0,5	48,41	48,91	244,61	0	0,105	0,105	0,38
Květák a brokolice	0,25	0,41	0,66	2,28	0	0,02625	0,02625	0,0825
Kapusta	0,03	0,86	0,89	9,34	126,135	0,02625	0,02625	0,0825
Hlávkové zelí	0,21	1,59	1,79	25,65	0	0,02625	0,02625	0,1375
Ostatní košťáloviny / brukvovité	0,01	45,55	45,56	207,34	0	0,02625	0,02625	0,0825

Listová / stonková zelenina (bez brukvovitých)	1	2,64	3,64	34,43	0	0,135	0,135	1,04
Celer	0,21	0,73	0,94	17,16	0	0,005	0,005	0,05
Pór	0,19	0,38	0,56	4,64	0	0,005	0,005	0,05
Salát	0,34	0,74	1,08	10,97	0	0,05	0,05	0,73
Čekanka	0	0,04	0,04	0,66	0	0,005	0,005	0,05
Špenát	0,03	0,05	0,08	0,41	0	0	0	0
Chřest	0,11	0,02	0,13	0,13	0	0,005	0,005	0,05
Ostatní listová / stonková zelenina	0,12	0,68	0,8	0,46	0	0,045	0,045	0,105
Plodová zelenina	3,23	198,08	201,31	246,61	0	0,095	0,095	1,9
Rajče	0,4	0,56	0,96	13,14	0	0,05	0,05	1,1
Paprika	0,17	0,33	0,5	6,19	0	0,005	0,005	0,5
Okurek	0,32	0,57	0,89	16,03	0	0,005	0,005	0,05
Melouny	0	0,26	0,26	6,42	0	0	0	0
Jahody	0,79	1,63	2,42	6,89	0	0,03	0,03	0,65
Dýně	1,33	193,85	195,19	184,45	0,05	0,068	0,118	1,126
Ostatní plodová zelenina	0,21	0,87	1,08	13,5	0	0	0	0
Kořenová a hlízová zelenina	3,05	43,74	46,79	1523,59	0,005	0,235	0,24	2,067
Mrkev	0,73	31,61	32,34	1288,43	0,005	0,04	0,045	0,604
Petržel	0,36	0,91	1,26	15,54	0	0,04	0,04	0,205
Česnek	0,2	0,72	0,91	3,84	0	0,005	0,005	0,05

Cibule a šalotka	0,27	9,89	10,16	214,35	0	0,049	0,049	0,6
Ostatní kořenová a hlízová zelenina	1,5	0,61	2,12	1,43	0	0,03	0,03	0,55
Luskoviny	10,3	4,35	14,65	44,59	10	0,144	10,144	1,308
Hrášek	0,08	0,5	0,58	3,56	0	0,044	0,044	0,108
Fazole a zelená fazolka	0,18	0,28	0,46	1,61	0	0,025	0,025	0,1
Ostatní luskoviny	10,04	3,58	13,62	39,42	10	0,025	10,025	0,1
Pícniny na OP (celkem)	5306,22	5436,45	10 742,67	¹⁾	913,6136	139,3692	1052,983	ÚN
Jednoleté pícniny	831,45	1430,44	2261,89	ÚN	90,68	15,72	106,4	ÚN
Kukuřice na zeleno (na siláž)	169,17	17,67	186,84	0	0	0	0	0
Další jednoleté pícniny	662,28	1412,77	2075,05	¹⁾	95,18	26,26	121,44	ÚN
Víceleté pícniny	3567,94	3884,33	7452,27	¹⁾	756,1336	113,1092	869,2428	ÚN
Dočasné trávy a pastva	906,83	121,68	1028,51	¹⁾	62,3	0	62,3	0

Další plodiny na OP (včetně květin a okrasnýchrostlin, bez školek) a OP na osivo a sadbu	127,43	367,17	494,6	306,42	8,03	58,765	66,795	ÚN
Květiny a okrasné rostliny (bez pěstitelských školek)	0	0,13	0,13	0,2	0	0,125	0,125	ÚN
Orná půda na osivo a sadbu	127,43	367,04	494,47	302,22	0	50,02	50,02	ÚN
Zelené hnojení	291,26	92,36	383,62	4	0	0	0	0
Travní porosty celkem	69198,12	214022,95	283221,07	¹⁾	17338,88	24166,61	41505,49	¹⁾
Louky	29243,07	78661,34	107904,42	¹⁾	7279,423	6465,73	16775,15	¹⁾
Pastviny (bez extenzivní pastvy)	1800,65	1240,33	3040,98	¹⁾	177,31	814,51	991,82	¹⁾
Extenzivní pastva	38154,4	134121,28	172275,68	¹⁾	9882,15	13856,37	23738,52	¹⁾
Trvalé kultury celkem	2352,63	904,2	3256,83	2378,32	173,13	3,54	176,67	2,92
Ovoce (bez citrusů, hroznů a oliv)	1906,19	831,9	2738,09	2275,78	146,75	3,64	150,39	2,97
Jablka	891,37	368,36	1259,73	1752,46	115,94	1,99	117,93	0,97

Hrušně	212,67	104,82	317,48	221,91	5,1	0,35	5,45	0,35
Meruňky	102,05	61,17	163,22	56,42	0	0,09	0,09	0,1
Broskve	78,3	6,7	85	15,31	0	0,1	0,1	0,1
Švestky	198,04	145,25	343,29	69,9	24,51	0,46	24,97	0,3
Třešně	200,97	93,66	294,62	42,49	2,58	0,55	3,13	1,1
Ostatní peckoviny	5,13	0,27	5,4	0,85	0	0	0	0
Ostatní ovoce (bez citrusů, hroznů a oliv)	25,34	32,12	57,46	84,39	0	0	0	0
Bobuloviny (drobné ovoce)	192,33	19,57	211,9	32,07	25	0	25	0
Ořechy	14,59	2,96	17,55	2,48		0,1	0,1	0,1
Vinohrady	325,43	18,11	413,54	96,06	0	0	0	0
Další TK	5,45	2,24	7,69	4	0	0	0	0

Zdroj:ÚZEI, 2010

1) Produkce a výnosy pícnin jsou rozděleny na seno, senáž, píci - tato data, nejsou k dispozici.

ÚN - údaj není k dispozici

Příloha č.4: Počet certifikovaných zvířat na ekologických farmách ČR a Jihočeského kraje v roce 2008

Kategorie zvířat	Počet certifikovaných zvířat v ČR (ks)	Počet certifikovaných zvířat v JK (ks)
Koně (celkem)	444	59
Skot (celkem)	62 036	10890
Skot mladší než 1 rok celkem	25 078	3322
Z toho: telata na porážku	2 062	317
ostatní telata	23 016	3005
Skot mezi 1. a 2. rokem	14 942	2039
Z toho: skot mezi 1. a 2. rokem na porážku	4 987	745
ostatní skot mezi 1. a 2. rokem	9 955	1294
Skot 2 roky starý a víc celkem	22 016	5529
Z toho: dojnice	1 613	243
KBTPM	14 734	4373
skot 2 roky starý a víc na porážku	4 218	789
ostatní skot starý 2 a více let	1 451	124
Ovce (celkem)	21 974	2074
Ovce, chovné samice	9 802	1279
Další ovce - na maso, jateční	12 172	795
Kozy (celkem)	1 423	272
Kozy, chovné kozy	822	160
Ostatní kozy - na maso, jateční	601	112
Prasata (celkem)	1 143	0
Výkrmová prasata	970	0
Chovné prasnice	38	0
Ostatní prasata - kanci na chov, ...	135	0
Drůbež (celkem)	7 427	40
Brojleři	440	0
Nosnice	5 591	23
Ostatní (krůty, kachny, husy)	1 396	17
Králíci (celkem)	100	0
Včely (počet rojů)	358	20
Ostatní zvířata	56	0
Ryby (celkem)	75	0

Zdroj: ÚZEI, 2010

Příloha č.5: Certifikovaná produkce zvířat na ekologických farmách ČR a Jihočeského kraje v roce 2008

Produkty	Jednotka	Produkce certifikovaná v ČR	Prodáno jako ekologický produkt (%)	Produkce certifikovaná v JK	Prodáno jako ekologický produkt (%)
Hovězí maso	1 000 kg	5 469,73	30	1093	ÚN
Skopové/Jehněčí maso	1 000 kg	329,96	23	36,72	ÚN
Kozí maso	1 000 kg	10,29	31	2,7	ÚN
Vepřové maso	1 000 kg	82,9	43	0	0
Drůbeží maso	1 000 kg	1,22	4	0	0
Králičí maso	1 000 kg	0,3	100	0	0
Další maso	1 000 kg	5,5	15	0	0
kravské mléko	1 000 l	12 683,14	83	249	100
ovčí mléko	1 000 l	19	50	0	0
kozí mléko	1 000 l	355,7	75	57	ÚN
Smetana	1 000 l	0,2	100	0,2	100
Další produkce udávaná v objemu	1 000 l	12,00 jogurt	100	0	0
Máslo	1 000 kg	1,8	100	0,1	100
Sýr	1 000 kg	23,3	276	3,5	200
Další produkce udávaná ve váze	1 000 kg	12,00 tvaroh	100	0	0
Vejce pro konzumaci	1 000 kg	142,28	59	24	ÚN
Med	1 000 kg	0	0	0	0
Další produkce udávaná ve váze	1 000 kg	6,00 vlna	0	0	0

Zdroj: ÚZEI, 2010

ÚN - údaj není k dispozici

**Příloha č.6: Srovnání celkové a ekologické produkce Jihočeského kraje
v roce 2008**

a) rostlinná výroba

Plodina	C produkce (t)	E produkce (t)	podíl EP (%)
Obiloviny (celkem)	783 309	2 354,69	0,30
Pšenice	431 032	302,35	0,07
Žito	33 916	652,50	1,92
Ječmen	201 862	74,00	0,04
Oves	33 544	620,35	1,85
Tritikale	44 684	311,00	0,70
Kukuřice na zrno	37 404	ÚN	
Luskoviny (celkem)	3 964	154,35	3,89
Hrách setý na zrno	3 060	10,60	0,35
Okopaniny (celkem)	96 765	1 259,88	1,31
Brambory celkem	95 931	1 259,88	1,31
Technické plodiny (celkem)	119 704	0,15	0,00
Píceiny na orné půdě (celkem)	337 851	ÚN	ÚN
Zelenina konzumní	3 503	8,04	0,23
Zelí	2 560	0,14	0,01
Cibule	102	0,60	0,59
Ostatní plodiny			
Jahody	160	0,65	0,41

Zdroj: ČSÚ a ÚZEI, 2010

ÚN - údaj není k dispozici

b) živočišná výroba

Kategorie zvířat	K produkce (ks)	E produkce (ks)	podíl EP (%)
Koně	4 019	59	1,47
Skot	211 065	10890	5,16
Ovce	25 791	2074	8,04

Zdroj: ČSÚ a ÚZEI, 2010

ÚN - údaj není k dispozici

Příloha č. 7: Dotazník

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Téma: Ekologické zemědělství v Jihočeském kraji
Zpracovatelka: Michaela Krpalová, Pedagogická fakulta
Jihočeská univerzita, České Budějovice
Rok: 2009

Adresa ekofarmy - okres:

.....

Odpovězte, prosím, na následující otázky. V případě výběru z více možností označte zvolenou/é variantu/y podtržením nebo zakroužkováním.

1. Jak dlouho se věnujete EZ (včetně přechodného období)?
.....
2. Jaké důvody Vás přivedly k EZ?
.....
.....
.....
3. Věnujete se vedle EZ i konvenčnímu zemědělství?
a) ano
b) ne
4. Věnujete se v rámci EZ živočišné produkci?
a) ano
b) ne
- ➔ Jsou podle Vás ekologická krmiva na jihočeském trhu dobře dostupná?
a) ano
b) ne
c) nevím
- ➔ Kde necháváte zvířata porážet:
a) na vlastní ekofarmě
b) na ekologických jatkách
c) na konvenčních jatkách
d) bez porážky

5. Legislativu týkající se EZ považujete za:

- a) vyhovující
- b) nevyhovující

V případě odpovědi b) svou odpověď zdůvodněte.:

.....
.....
.....

6. Jaké problémy týkající se EZ jsou podle Vás typické pro Jihočeský kraj?

.....
.....
.....

7. Produkty z Vaší ekofarmy prodáváte:

- a) sami
- b) prostřednictvím distribuční sítě

V případě odpovědi b) uveďte o jakou/é distribuční síť/e se jedná.:

.....
.....
.....

8. Produkty z Vaší ekofarmy se prodávají

- a) v České republice
- b) v zahraničí

V případě, že se Vaše produkty prodávají v zahraničí, uveďte cílové země.:

.....
.....

9. Myslíte si, že všichni certifikovaní ekozemědělci dodržují pravidla EZ?

- a) ano
- b) ne